
Tekijä Saija Hiltunen

Työn nimi Optimaalinen tila – Puhtauden ja siisteyden merkitys pukeutumisessa

Laitos Muotoilun laitos

Koulutusohjelma Vaatetus suunnittelu ja pukutaide

Vuosi 2015

Sivumäärä 96

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Opinnäyte sisältää kirjallisen tutkielman puhtauden ja siisteyden merkityksestä pukeutumisessa, kirjallisen tutkielman pohjalta syntyneen mallistokonseptin sekä kahdeksan asukokonaisuuden kaupallis-teollisen naistenvaatemalliston.

Opinnäytteessä puhtauden ja siisteyden merkitystä lähestytään eri näkökulmista ja pyritään saamaan selville, minkälaisia merkityksiä puhtaudella ja siisteydellä on pukeutumisessa. Tutkielmassa käytetään arjen estetiikan teoriaa, esimerkkejä pukuhistoriasta ja muodista sekä pukeutumisen tutkimuksen ja kulttuuriantropologian teoriaa.

Optimaalinen tila -mallistokonsepti on rakennettu kirjallisen tutkielman pohjalta. Mallistokonseptissa puhtautta ja siisteyttä lähestytään kontekstuaalisen joustavuuden näkökulmasta. Malliston vaatteiden suunnittelun taustalla on, että vaatteita voidaan käyttää sujuvasti erilaisissa tilanteissa. Vaatteiden on tärkeää tuntua hyvältä ja tukea käyttäjänsä arkea.

Tutkielman pohjalta selvisi, että vaatteita ei pestä ainoastaan sen vuoksi, että ne ovat likaisia. Puhkaus on myös tunne, jota tavoitellaan. Puhtaat vaatteet tuntuvat hyvältä ja tekevät pukeutujan olosuhteita paremman. Puhtautta ja siisteyttä voidaan myös käyttää hyväksi pukeutumisessa ilmaisullisesti viestimään pukeutujan persoonasta. Puhtaudella ja siisteydellä on myös merkittävä rooli päivittäisiä pukeutumisvalintoja tehdessä, kun mietitään asun sopivuutta tiettyyn tilaisuuteen. Tässä opinnäytteessä ”optimaalinen tila” kuvailee pukeutumista, jossa puhtauden ja siisteyden tuomat tuntemukset ovat mukana rakentamassa pukeutumisen optimaalista kokonaisuutta.

Avainsanat

puhkaus, siisteys, pukeutuminen, optimaalinen tila, lika, naistenvaatemallisto, kontekstuaalinen joustavuus

Author Saija Hiltunen

Title of thesis Optimal stage - Meanings of cleanliness and tidiness in dressing up

Department Department of design

Degree programme Fashion and Clothing Design

Year 2015

Number of pages 96

Language Finnish

Abstract

The thesis contains a study on the meanings of cleanliness and tidiness in dressing up. It also contains a collection concept, and a commercial-industrial women's wear collection, that are based on the study.

The thesis studies the topic from different angles, with the purpose of finding what kind of meanings cleanliness and tidiness have in dressing up. Theories and examples are used from fields of everyday-aesthetics, fashion and dress history, cultural anthropology, and study of dress.

The Optimal stage collection concept is built on the findings of the study. The concept continues to explore cleanliness and tidiness by drawing on the theories of contextual flexibility. The idea behind design, is that the clothes can be easily used in different situations. Importance is put on the clothes' feel, and ability to support the everyday-life of the user.

The thesis finds that clothes are not only being washed for the sole reason of being dirty. Cleanliness is also a desired feeling. Clean clothes feel good and make the person wearing them feel good about themselves. Cleanliness and tidiness can also be used as means of expressing one's personality. Cleanliness and tidiness also play a major role in the everyday choices that are made to find the right clothes for the situation. In this thesis "optimal stage" describes dress in which the feelings created by cleanliness and tidiness are parts of creating the optimal dress.

Keywords

cleanliness, tidiness, optimal stage, dirt, women's wear collection,
contextual flexibility

OPTIMAALINEN TILA

Puhtauden ja siisteyden merkitys pukeutumisessa

Saija Hiltunen

Maisterin opinnäyte 2015

Vaatesuunnittelu ja pukutaide

Muotoilun laitos

Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Aalto-yliopisto

Ohjaajat:

Pirjo Hirvonen

Ritva Koskennurmi-Sivonen

1.	JOHDANTO	•	9–15
1.1	Aiheen valinta		
1.2	Näkökulmat		
1.3	Tarkoitus ja tavoitteet		
2.	SIISTI VAATE	•	17–27
2.1	Pukeutumisen merkitys		
2.2	Moraali pukeutumisessa		
2.3	Esiliina		
2.4	Pukukoodit		
2.5	Siisti vaate		
2.6	Hyvä puhtaus		
3.	PUHTAUDEN TOTEUTUMINEN	•	29–45
3.1	Puhtauden järjestelmä		
3.2	Miksi vaatetta pestään?		
3.3	Optimaalinen tila		
3.4	Valkoisen vaatteen tarina		
3.5	Puhtaat linjat		
4.	PÄÄTELMÄT	•	46–47
5.	PRODUKTIO	•	49–63
5.1	Mallistokonsepti		
5.2	Malliston ideamaailma		
5.3	Materiaalit ja yksityiskohdat		
5.4	Kuvaukset		
5.5	Prosessi		
6.	LOPUKSI	•	64–65
7.	OPTIMAALINEN TILA -MALLISTO	•	67–87
8.	LÄHTEET	•	89–93

1. JOHDANTO

Muistan lapsuudesta, kuinka meillä kotona korostettiin vaatteiden siisteyttä ja puhtautta. Huomioin myös, että eri perheissä oli erilainen näkemys siitä, mikä on sopiva tapa pukeutua. Likaisia ja epäsoivia vaatteita saatettiin kutsua ryy-syiksi tai räteiksi. Äiti ei kuitenkaan koskaan osannut selittää, miksi järjestys, siisteys ja puhtaus olivat niin tärkeitä, ainakaan niin että pikkutyttö olisi sen voinut ymmärtää. Ne tuntuivat minulle lapsena usein typeriltä ja tuntui, että niin piti tehdä ainoastaan muiden ihmisten takia, että kotona ei ole niin väliksi, mutta jos menen kaverille kylään, niin pitää vaihtaa puhtaat vaatteet ylle. Entä, jos itse pidänkin toisenlaisesta tavasta, tai jos minua ei yksinkertaisesti haittaa pieni ruokatahra paidalla?

Puhtaus ja siisteys ovat asioita, jotka opitaan kotoa. Myöhemmin jokainen muodostaa omat käsityksensä siitä mikä on tarpeellista ja kuinka paljon haluaa ottaa siisteyden ja puhtauden huomioon omassa arjessaan. Eivät kai aikuiset ihmiset pyri puhtauteen ainoastaan sen vuoksi, että vanhemmat niin opettivat? Johtuuko pyrkimys puhtauteen pääosin sosiaalisista syistä, niin että yritetään noudattaa moraalisia normeja ja suojella itseä noloilta tilanteilta? Vai onko se vain niin, että ihmiselle luonnollinen olotila on olla puhdas ja ylläpitää järjestystä oman itsensä vuoksi?

1.1 Aiheen valinta

Mielenkiintoisen ja opinnäytteelle sopivan aiheen löytäminen oli minulle varsinainen tutkimusmatka. Luin paljon aiempia maisterin opinnäytteitä, jotta saisin idean kuinka opinnäytekokonaisuuden voisi rakentaa. Minulle oli alusta asti tärkeää löytää teoriatausta, jonka pohjalta tekisin konseptin, johon suunnittelisin ja valmistaisin sopivan malliston. En ole aiemmin lähestynyt suunnittelua tai mallistokonseptin rakennusta teorian avulla, joten aiheen valinta on tärkeä osa työtäni. Alussa pyörin arjen estetiikan kirjallisuuden parissa ja kiinnostuin erityisesti siitä, kuinka vaatetta ja pukeutumista voidaan katsoa eri näkökulmista. Usein kiinnitetään huomiota vaatteeseen suunniteltuihin elementteihin, kuten väriin, muotoon ja yksityiskohtiin ja niiden muodostamaan kokonaisuuteen. Vaatetta ja pukeutumista voidaan myös tarkastella arkisesta näkökulmasta, joka keskittyy pukeutumisen siisteyteen ja siihen onko vaate puhdas, juuri pesetty tai vaikkapa ryppyinen. Tällaisten ominaisuuksien hallinta ja merkitys pukeutumisessa herätti kiinnostukseni.

Puhtauden aihe kolahti minuun, koska muistan kyseenalaistaneeni äidin ohjeet läpi lapsuuden ja huomaan edelleen pohtivani aihetta omassa arjessani. Olen huomannut, että olen pohtinut vaatteideni siisteyttä ja joskus puhtauttakin enemmän silloin, kun olen ollut siirtymässä työelämään. Opiskelijana ollessani asetan siisteyden ja puhtauden rajat pukeutumisessani paljon löyhemmiksi. Pukeutumisen puhtauden ja siisteyden toteuttaminen on myös ilmaisullista. Ei ole ihan sama, kuinka vaatteiden pukee päälle. Kokonaisilme näyttää erilaiselta riippuen siitä, onko paita silitetty vai ei. Eri tilanteille on olemassa erilaisia hilyjä tai aukikirjoitettuja pukukoodoja, jotka ohjeistavat odotuksia pukeutumisen siisteydestä. Minkälainen kuva syntyy toimitusjohtajasta, jolla on päällään ryppyinen paita tärkeässä asiakaspalaverissa? Ihmisillä on odotuksia toisten pukeutumisesta, ja pukeutumisen perusteella tehdään myös johtopäätöksiä ihmisen sisäisistä ominaisuuksista. Pukukoodista huolimatta jokainen pukee vaatteet päälleen sillä tavalla kuin itse haluaa. Jotkut ihmiset haluavat pukeutua siististi, ja toiset taas pitävät sotkuisemmasta lookista. Opinnäytteen nimessä esiin tuleva ”optimaalinen tila” viittaa vaatteiden, pukeutumisen ja oman itsen haluttuun siisteyden ja puhtauden olotilaan. Jokaisella on oma käsitys siitä, mikä on pukeutumisen optimaalinen tila.

1.2 Tarkoitus ja tavoitteet

Henkilökohtaisesti työn tarkoitus on löytää suunnittelufilosofiaa itselleni ja valmistella itseäni kohti työelämää. Tavoitteenani on esittää kokonaisuus, jossa kirjallinen tutkielma toimii mallistokonseptin pohjana ja samalla muodostaa visuaalisen ideamaailman mallistolle. Kirjallisen tutkielman avulla pyrin selvittämään, minkälaisia merkityksiä puhtaudella ja siisteydellä on pukeutumisessa, sekä perehdyin niiden toteuttamisen taustalla oleviin syihin.

Produktion tavoitteena on rakentaa mallistokonsepti, suunnitella kahdeksan asukokonaisuuden kaupallis-teollinen naistenvaatemallisto, valmistaa mallikappaleet ja toteuttaa mallistokuvat. Mallistokonseptin tavoitteena on tuoda esille oma näkemykseni puhtauden ja siisteyden roolista pukeutumisessa. Mallistokonseptin on tarkoituksena toimia vaatemerkin tavoin jalustana malliston suunnittelulle. Malliston tavoitteena on suunnitella vaatemallisto, joiden vaatteiden voidaan nähdä toimivan kaupallisesti. Malliston on tarkoitus kohdentua kevätsezonkiin. Tavoitteena on myös, että malliston eri osia voidaan yhdistellä keskenään ja vaatteita voidaan sujuvasti käyttää erilaisissa tilaisuuksissa.

1.3 Näkökulmat

Puhtaudella on monenlaisia merkityksiä pukeutumisessa ja vaatteissa. Vaatteiden voidaan katsoa olevan kuin toinen iho. Vartalo on erottamattomalla tavalla osa ihmistä, ja ihmisellä on tarve ja halu pukeutua. Vaatteilla on henkilökohtainen merkitys oman identiteetin esiintuojana, ja itsensä asettaminen sosiaaliseen kontekstiin tekee pukeutumisesta sosiaalista toimintaa. Pukeutumisen sosiaalisessa kontekstissa tulee esiin kysymys puhtaiden vaatteiden sosiaalisen roolin ja moraalin merkityksestä. Ihmisen sisäisistä ominaisuuksista tehdään usein päätelmiä hänen ulkoisen olemuksensa perusteella.

Vaatteiden pesemistä ja tarvetta tai halua siisteydelle ei voida selittää pelkästään hygienian ylläpitämisellä tai tarpeella osoittaa kunnollisuutta ympäristölle. Pukeutumisen puhtaudella ja siisteydellä on jokaisen arjessa muunlaisiakin merkityksiä ja syitä. Vaatteiden puhtautta tai pukeutumisen siisteyttä voidaan katsoa myös pukeutumisen *ilmaisullisuuden* näkökulmasta. Toiset pitävät sot-

kuisesta lookista, ja toiset taas pyrkivät mahdollisimman huoliteltuun ja hallittuun ulkomuotoon. *Metaforisesti* puhtaus voi tulla esiin vaatteiden linjoissa, vaattemalliston ilmeessä tai kokonaisen vaatemerkin suunnittelufilosofian taustalla. Tarkastelen myös, millaisia puhtautta *symboloivia* elementtejä on länsimaisessa vaatteessa tai pukeutumisessa.

Entwistle (2001) kuvaama näkökulma *puettu vartalo*, jossa vaate asettuu itsen ja muun maailman välille toimii kehyksenä, jonka sisälle asettuvat vaatteiden puhtauteen liittyvä arjen kokemuksellisuus, pukeutumisen ilmaisullisuus sekä intiimin ja julkisen välinen suhde. Entwistle (Mt.) selvittää, että näemme toiset ihmiset lähes ainoastaan aina puettuina. Vartaloon voidaan ajatella olevan fyysinen alaston vartalomme tai kulttuurinen vartalo, jonka osaksi vaatteiden ja pukeutumisen katsotaan kuuluvan.

Puhtaus-käsitteellä on erilaisia merkityksiä. On fyysinen puhtaus, jota voidaan kuvata lian poissaololla (Douglas, 2000). Puhtauden ja lian käsittäminen vaihtelee kohteen, ajan kulttuurin ja yksilön mukaan. Ei siis ole aivan yksinkertaista, mikä ymmärretään puhtaana tai mikä likaisena. Vaatteiden fyysiseen puhtauteen vaikuttaa myös vaatteiden käyttötarkoitus. Ihmisille on tyypillistä nähdä maailma kategorioiden kautta (Mt.), esimerkiksi vaatteet voidaan jakaa eri kategorioihin, joiden sisällä puhtausstandardit vaihtelevat. Alusvaatteet ovat likaisia yhden käyttökerran jälkeen, kun taas farkkujen ei ajatella olevan likaisia, vaikka niitä olisi käytetty useita kertoja.

Sosiaalisesti puhtaus taas viittaa vaatteeseen suhteessa tilanteeseen ja muihin ihmisiin. Vaatteiden puhtaus ja siisteys voivat myös olla *pukukodeja*, eri tilanteet vaativat erilaista siisteyden tai puhtauden astetta. Sosiaalisen puhtauden käsitteeseen kuuluu myös puhtauden moraalinen ulottuvuus. Tämä käsite perustuu yhteiskunnassa oleviin *hiljaisiin pukukodeihin*. Mikä on sallittua julkisen silmän alla kussakin tilanteessa? On olemassa myös niitä, jotka tarkoituksella kapinoivat yleisesti ymmärrettyjä pukukodeja vastaan eivätkä halua olla osana järjestelmää.

But they also told us to brush our hair, to use make-up sparingly, and to clean our fingernails. Appearance might not be everything, but in our own lives we soon learned that they were far from trivial.

(Saito, 2010)

2. SIISTI VAATE

Pukeutuminen on arkista jokapäiväistä toimintaa ja pyrkimyksenä monilla on, että itsellä on hyvä olla vaatteissa. On tärkeää pohtia miltä itsestä tuntuu sekä fyysisesti että henkisesti, ja toimiiko vaate kyseisessä tilaisuudessa halutulla tavalla. Kun pukeutuminen tuntuu hyvältä, sitä ei tarvitse miettiä tai ajatella. Päivittäisiin pukeutumisen valintoihin liittyy ajatuksia siitä, onko vaate tarpeeksi siisti, virallinen, rento, persoonallinen tai muulla tavoin tarkoitukseen sopiva. Entwistle ja Wilson (2001) korostavat, että pukeutumiseen liittyy luova ja ilmaisullinen ulottuvuus, mutta myös arkisempi sosiaalinen ja moraalinen ulottuvuus, joka näkyy vahvasti ihmisten päivittäisessä pukeutumisessa.

2.1 Pukeutumisen merkitys

Pukeutumisen tutkimuksen alueelta löytyy erilaisia teorioita siitä, miksi ihminen on alkanut pukeutua. Pukeutuminen voi olla vaatteita, tatuointeja, koruja, kosmetiikkaa, mutta vartalo on jokaisessa kulttuurissa aina jollain tapaa puettuna (Entwistle, 2001). Koskennurmi-Sivonen (2012) käsittelee artikkelissaan ”Ihminen pukeutuu” pukeutumisen syitä. Hän tuo esiin erilaisia näkemyksiä aiheesta, mm. Flügelin (1967) kolme perusmotiivia: *koristautuminen*, *suojautuminen* ja *häveliäisyys*. Näissä kolmessa perussyössä vaatteen suojaavan roolin ajatellaan suojaavan kehoa ilmastolta ja fyysiseltä ympäristöltä, mutta Flügel ja useimmat tutkijat eivät pidä sitä ensisijaisena syynä sille, miksi ihminen on alun perin alkanut pukeutua. Häveliäisyyttä motiivina pukeutumiselle perustellaan Raamatun kertomuksista tutun Aatamin ja Eevan alkaessa peittää ensimmäisenä erityisesti sukuelimensä, koska he kokevat tarpeen olla häveliäitä Jumalan edessä. Koristautuminen on ollut luultavin ihmisen ensimmäinen syy alkaa pukeutua. Ihmiset asuivat lämpimissä olosuhteissa, ja vaikka myöhemmin vaatteiden funktio kehoa suojaavana elementtinä on muodostunut olennaiseksi, se ei kuitenkaan ollut ensimmäinen motiivi. Flügel (Mt.) esittää myös, että pienille lapsille on tyypillistä kiinnostua koristautumisesta, ennen kuin he ymmärtävät vartaloon liittyvää häveliäisyyttä. Koskennurmi-Sivonen (2012) tuo esille artikkelissaan Flügelin kolmen syyn lisäksi myös muita syitä kuten, *kommunikaation*, *epätäydellisyyden tunteen*, *identiteetin rakentamisen* ja *itseilmaisun*. Häveliäisyys liittyy pukeutumisen moraaliiin ja siten edelleen sosiaaliin odotuksiin.

2.2 Moraali pukeutumisessa

Näemme toisista ihmisistä usein ainoastaan kasvot ja kädet ja ensitapaamisissa olemme tottuneet tekemään oletuksia ihmisistä heidän pukeutumisensa perusteella (Flügel, 1967). Olipa perimmäinen syy ihmisen pukeutumiselle mikä tahansa, pukeutumisen sosiaalinen ulottuvuus on aina läsnä. Entwistle (2001) käsittelee pukeutumisen sosiaalista roolia. Samalla tavalla kuin Flügelkin (1967) hän aloittaa kertomalla, että muut ihmiset näkevät meidät lähes aina ainoastaan puettuina. Puku on osa meitä ja se on osa kuvaa, joka asettuu itsemme ja muun maailman välillä. Ihmisen vartalo on kaikissa kulttuureissa jollain tapaa puettuna. Tämä näkökulma antaa pukeutumiselle kehykset, jonka sisällä pukeutuminen

käsittää myös kehon ja keho käsittää sen, kenelle se kuuluu ja kuka pukeutuja on. Entwistle (2001) kuvailee Douglasin (2000) sanoin, että ihmisellä on vartalo ja ihminen on vartalo. Vaate on lähellä kehoa ja se on sisäisen ja ulkoisen minuuden kohtauspiste, jonka tapaa olla läsnä julkisesti hallitaan vaatteiden avulla. Vaate asettuu vartalon ulommaiselle äärelle, ja sitä voidaan tarkastella rajana itsen ja muiden välillä. Pukeutuminen asettuu alueelle, jossa ihmisestä tulee altis sosiaalisille säännöille sekä moraalille julkilausunnoille. (Entwistle, 2001)

Vaatteista ja pukeutumisesta puhuttaessa käytetään usein moraalia sisältäviä sanoja kuten; siististi, hyvin tai asiallisesti pukeutunut. Useimmat ihmiset noloistuvat, jos löytävät päivän aikana paidastansa tahrn tai huomaavat housujen vetoketjun olevan auki. Entwistle (2001) tarkentaa, että noloistuminen tai häpeä, jonka vaatteet voivat saada aikaan johtuu kokemuksesta epäonnistua sosiaalisen tilan moraalisen järjestyksen vaatimuksissa. Moraali pukeutumisessa näkyy sosiaalisena paheksuntana, arvostelemina katseina tai puheina muiden pukeutumisesta. Jokainen yhteiskunta luokittelee pukeutumista ihmisen iän, sukupuolen, ja statuksen perusteella, ja asiaan liittyy myös vaikeammin määriteltäviä ominaisuuksia kuten kunnollisuus tai sopimattomuus (Ribeiro, 1986).

Pukeutumisen moraalisäännöt ovat kirjoittamattomia sääntöjä, joista ei yleensä puhuta ääneen. Kuitenkin ajatuksia muiden pukeutumisesta nousee esiin. Mitään absoluuttista totuutta ei pukeutumisen kunnollisuudesta tai sopivuudesta ole olemassa, enemmän sanomattomia sääntöjä ja kulttuuriin sidottuja toimintatapoja, joita voi olla vaikea määritellä. Pukeutumisen moraalilla on kaksi puolta; ajatukset muiden pukeutumisesta ja oman puvun sopivuuden arvioiminen (Saito, 2012). Pukeutumisen moraalinen rooli näkyy arjessa omissa ajatuksissa pieninä pohdintoina siitä, viitsiikö pukea saman paidan vielä seuraavanakin päivänä, olisiko pieni likatahra kuitenkin huomaamaton tai onko vaate jo liian kulahtanut päälle pantavaksi. Samalla tapaa voidaan miettiä myös toisin päin, onko asu liian siisti tai liian muodollinen. Saito (Mt.) tuo myös esille, että useimmille meistä on korostettu lapsesta saakka, että ulkonäön siisteys on tärkeää, koska se kertoo muille ihmisille kunnollisuudesta ja luotettavuudesta. Kuitenkin samaan aikaan ei tulisi tuomita tai arvostella toisia ihmisiä ulkonäön perusteella. Ihmiset muodostavat käsityksiä toisista ihmisistä heidän ulkoisen olemuksen perusteella, ihmisen kantamien tai omistamien asioiden ulkonäön ja kunnon perusteella. Saito (Mt.) listaa näitä arvioita: vastuuntuntoinen, vastuuntunnoton, huolimaton, laiska, ahkera, siivoton, takakireä tai rento. Ihmiset tekevät arvioita tietämättä sen enempää ihmisestä tai tuntematta hänen persoonallisuuttaan. Joskus tällainen arvio tehdään jopa näkemättä ihmistä, jos naapurin nurmikko rehoittaa täynnä rikkaruohoja ja etupiha on täynnä autonrämiä, ei voi olla olettamatta, että tämän talon asukkaan on oltava huolimaton ja välinpitämätön (Mt.).

2.3 Esiliina

Sipilä (2012) käsittelee väitöskirjassaan esiliinojen puhtaus- ja siisteysvaatimuksia 1900-luvun alun Suomessa ja niiden symboliikkaa. 1900-luvun alussa puhtaus oli kansallinen pyrkimys ja erityisesti tytöt olivat hygieniakasvatuksen kohteita ja toteuttajia. Tyttöjä kasvatettiin kansakoulun käsityötunneilla olemaan siistejä, huolellisia ja pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti (Mt.). Tästä kirjoittaa myös Lönnqvist (2008), kun hän kuvailee puhtauden tavoittelun muuttumista kulku- tauteja vastaan taistelusta kansallisen, puhtaan identiteetin tavoitteluksi. Samaan aikaan 1900-luvun alun Suomessa ja kansainvälisesti esiliinat olivat tärkeä osa naisten pukeutumisesta. Esiliinasta muovautui 1900-luvun alun kodinemännyyden symboli. Esiliinoilla oli käytännöllinen tehtävä suojella vaatteita siivouksen, leipomisen tai muun kodinhoidon ohella, mutta niillä oli myös tärkeä sosiaalinen rooli, joka oli latautunut moraalilla merkityksillä. Esiliinan tuli olla siisti, sileä, huolellisesti käsityönä tehty, kaunis ja silti sen tarkoitus oli edelleen suojata kotitöissä. (Sipilä, 2012) Esiliinan ulkoista olemusta verrattiin suoraan ihmisen sisäisiin ominaisuuksiin. Samasta ilmiöstä on kirjoittanut myös Erasmus Rotterdamlainen vuonna 1530 käytösoppaassaan, jossa hän kirjoitti, että ihmisen ulkoiset olemukset heijastavat ihmisen sisäistä luonnetta (Rotterdamlainen 1530 sit. Lönnqvist 2008).

Esiliinan symbolisesta merkityksestä kertoo myös se, että esiliinoiksi kutsutaan naishenkilöä, joka liittyy naimattoman tytön seuraan hänen tavatessaan miespuolinen henkilö kahdestaan. Nykyään esiliinaa käytetään tyypillisimmin suojavaatteen ominaisuudessa erilaisissa työtehtävissä, ja sen moraalinen rooli on hävinnyt.

2.4 Pukukoodit

Entwistle (2001) kertoo, että pukeutuminen on osa oman itsensä jokapäiväistä presentaatiota. Lähes jokaiselle tilanteelle, myös hyvin epävirallisille, on olemassa pukukoodi; sanaton kaikkien tiedossa oleva koodi, joka kertoo kuinka tilanteeseen pukeudutaan. Näitä koodeja noudatetaan, sillä ei haluta joutua noloon tilanteeseen, jossa oma pukeutuminen huomioidaan epäsopivana. Vaatteiden siisteys on olennainen osa pukukoodia, ja puvun siisteyden ja puhtauden vaatimukset vaihtelevat eri tilanteissa. Douglas (2000) antaa esimerkin, jossa hän ker-

Spreading in fashion—the apron idea. Apron fronts on evening sheaths, on slim dinner dresses. Aprons to tie on parcels for décor ("Evening: The Apron Shift," pages 126 and 127.) Working aprons, gay ones, especially for cook-hostesses (examples: left, above; opposite page, and page 104). Sketched here, designs to give you more new apron ideas. 1. Ready to buy; working apron of cotton broadcloth with rows of rickrack. By Neat n' Tidy. \$2; at Altman.

THE APRON IDEA

2. To make: chambray apron with deep hem, bold pockets.
3. Double-layer apron, flat and pleated; perhaps in cambric.
4. Kitchen-garden apron with side pocket; in sailcloth.
5. Plaid gingham on the diagonal; bright border and tie.
6. Pleated to a point, a checked gingham apron slit in front.
7. Transformer for a plain black sheath: drawing room apron, intended for tulle, with lace panel and bounce.
8. Lined apron, maybe cambric backed by bright sailcloth.

9. Two-part apron with flap panels of denim divided and united by another-colour border and waistband of sailcloth.
10. Strictly for decoration, a crisp apron of pleated blue organdie, the slanted little top curved like a spread fan.
11. Billowy tiered apron of soft muslin with both hems harem. The large little-girl sash might be in a bright plaid.
12. Double-fringed apron of cambric. To hold the brief top high, you might pin it with a large rhinestone evening star.

DESIGNED BY BOB ROWLINGS

FOCUS, NOVEMBER 1, 1950

5. Vogueen artikkeli vuodelta 1950, jossa esitellään erilaisia tapoja käyttää esiliinaa osana arki- tai juhla-vaatetusta. Kuvitukset on tehnyt Bob Rowlings.

too kuvainnollisesti, kuinka eri tilanteissa vartaloiden on sopivaa nauraa enemmän kuin toisissa. Esimerkiksi sotkuinen kampa on sallittu luovan työn alalla, koska sosiaaliset rajoitteet ovat paljon löyhemmät, kun taas konservatiivisessa yritysmaailmassa työskentelevältä ihmiseltä odotetaan usein siistiä, huoliteltua ja sileää kampausta. Pukeutumalla tiettyyn tilaisuuteen pyritään joko sopeutumaan joukkoon tai luomaan tietyn tyyppinen haluttu vaikutelma. Pukeutumisen avulla välitetään henkilökohtaista informaatiota muille ihmisille. Pukeutuminen sisältää viestejä, jotka voivat kertoa iästä, mausta, halusta sulautua tai erottua joukosta ja elämän filosofiasta. Pukeutumisen voidaan ajatella olevan sanatonta sosiaalista neuvottelua. (Kaiser, 1997)

Pukukodeja kirjoitetaan harvoin konkreettisiksi ohjeiksi. Pukukodeja annetaan tyypillisesti juhlatilaisuuksissa tai yrityksissä ohjeistamaan sopivaa työpukeutumista. On sitten kyse kirjoitetuista tai kirjoittamattomista pukukodeista, jokainen heijastaa pukeutumisensa kyseiseen ympäristöön ja sen oletettuihin odotuksiin ja lopulta toteuttaa omaa näkemystään siitä, millaisena ympäristö toivoo heidät vastaanottavan, tai vaihtoehtoisesti pyrkii tietoisesti taistelemaan yleisiä normeja vastaan rikkoen sääntöjä tarkoituksenmukaisesti.

2.5 Siisti vaate

Siisti vaate sanapari esiintyy usein puhekielessä, kun arvioidaan eri tilaisuuksiin sopivaa vaatekertaa. Siisti vaate viittaa vaatteen ulkoiseen siisteyteen sekä muodollisuuteen. Sen määrittelemisen riippuu pukeutujasta ja tilaisuudesta, ja sen vuoksi sitä on vaikea määrittää. Siisteistä vaatteista saatetaan keskustella ystävien kanssa, kun mietitään sopivaa vaatekertaa tilaisuuteen, johon olisi syytä pukeutua harkiten.

Tein katsauksen siitä, miten internetin keskustelupalstoilla on määritelty käsitettä siisti vaate. Internetissä toimivilla kirpputoreilla myydessään ihmiset määrittelevät usein vaatteiden kuntoa kuvailemalla sitä sanallisesti. Keskustelupalstojen (huuto.fi, kaksplus.fi) perusteella ihmiset mieltivät tässä yhteydessä siistin vaatteen määritelmää myydessään ja ostaessaan vaatteita internetissä. Kaksplussan nettisivujen sekä huuto.netin keskustelupalstoilla käytyjen anonyymien ihmisten

6. Tässä F.C Gundlachin vuonna 1957 ottamassa kuvassa pukukoodi on yhdenmukainen. Kuvassa näkyy saksalaisen tennisturnauksen yleisöä. ►

välisten keskusteluiden pohjalta kokosin määritelmän siististä vaatteesta: siisti vaate on puhdas, ehjä vaate, jossa ei ole eläinten karvoja, venymiä eikä paljoa nukkaa. Kauluspaidan kaulukset ja hihansuut tulee olla hyvässä kunnossa eikä niissä saa näkyä kulumaa.

Se, mikä on siisti vaate mihinkin tilaisuuteen, riippuu pukijasta itsestään ja tilaisuudesta. Siisti vaate sisältää moraalisen arvion, ja käytännössä pyritään välttämään huomiota herättäviä vaatteita, olivatpa ne liian juhlavia tai liian arkisia tai kuluneita. Siistin määrittäminen onnistuu käytännössä helpommin määrittämällä mikä on epäsiisti. Epäsiisti on helpommin määriteltävissä: esimerkiksi nukainen, näkyvästi likainen, haiseva, ryppyinen vaikuttavat kuuluvan selvästi epäsiistin vaateen määritelmään, ja näin niiden poissaolo määrittää siistiä vaatetta. Puhtauden määrittäminenkin onnistuu määrittämällä, mitä lika on (Douglas, 2000). Siisti vaate on samalla tapaa olemassa olevan järjestyksen toteutumista.

Siisti vaate ei herätä negatiivista huomiota.

2.6 Hyvä puhtaus

Monet puhtauteen tai järjestykseen ja moraalisesti oikein tekemiseen liittyvät sanat ovat samoja sanoja tai käsitteitä. Puhtauden ja moraalin välillä on yhteys. Moraali ja estetiikka limittyvät usein niin, että on vaikea tietää, onko kyse esteettisestä vai moraalisesta arviosta.

Sana ”hyvä” viittaa pahan tai huonon vastakohtaan. Hyvä on oikein ja huono on väärin. Esimerkiksi järjestystä voidaan kuvailla ”hyväksi järjestykseksi” tai ”huonoksi järjestykseksi”. Ilmaisujen sisällä on määritelty jo valmiiksi, mikä on oikein ja mikä väärin. Hyvä järjestys merkitsee yhtäläillä esteettisesti harmonista miellyttävää järjestystä, mutta samalla se ilmaisee sen olevan oikein. Sen vastakohta ”huono järjestys” sisältää väärin tekemisen käsitteen. Myös ”puhdas omatunto” viittaa jo johonkin hyvään ja oikeaan. Sana ”puhdas” merkitsee usein moraalisesti hyvää asiaa. Ilmaisun ”kaunis teko” viittaa oikein tekemiseen, mutta sitä kuvaillaan myös esteettisyyteen liittyvin sanoin. ”Kaunis teko” on oikein ja ”ruma teko” on väärin.

”Puhtaus” ja ”siisteys” sanoilla on myös moraalinen sekä esteettinen merkitys. Sanat ymmärretään mieluummin hyvänä ja oikeana kuin pahana tai vääränä. Pyrkimys hyvään järjestykseen, puhtauteen ja siisteuteen on ihmiselle luonnollista. Jokaisella on tietenkin oma käsitys siitä mikä on puhdas tai hyvä järjestys, mutta yhteisössä syntyy intersubjektiivinen käsitys tästä.

Cleanliness calls to cleanliness, clean houses
demand clean clothes, clean bodies and in
consequence clean morals.

(Vigarello, 1988)

3. PUHTAUDEN TOTEUTUMISESTA

Pesemisen, siivoamisen ja järjestämisen katsotaan olevan ensisijaisesti symbolista toimintaa. Ympäristöä järjestetään omien ajatusten mukaiseksi. (Douglas, 2000) Tässä kappaleessa pohdin puhtaan ja siistin vaatteiden merkitystä yksittäiselle ihmiselle ja sitä, mikä johtaa päätökseen pestä ja silittää vaatteita ja mikä ylipäättänsä on puhdas vaate. Yksinkertaisuudessaan vaatteet pestään, kun ne ovat likaisia. Ihmisen suhdetta puhtaisiin vaatteisiin voidaan kuitenkin selittää myös mukavuudenhalulla ja esteettisyyden arvostuksella. Vaatteita pestään, vaikka niissä ei olisi näkyvää likaa. Mainittakoon myös, että peseminen kuormittaa ympäristöä ja koko ajan kehittyvästä puhtauden tavoittelusta ja käsittämisestä on muodostunut ekologinen ongelma (Shove, 2003). Puhtautta ilmenee vaatteissa myös metaforisesti. Puhtaat linjat, leikkaukset tai värit ovat metaforista puhtautta.

3.1 Puhtauden järjestelmä

Puhtauskäsitteet ovat erilaisia eri kulttuureissa ja eri aikana. Esimerkiksi romaneille puhtaus merkitsee paljon muuta kuin rutiininomaista arkista toimintaa. Puhtaus on heidän tapakulttuurinsa perusta. "Puhtaan" ja "likaisen" tai "sopivan" ja "epäsopivan" jaottelu kertoo laajasta kulttuurillisesta järjestämisestä. Romanikulttuurin puhtauskäytännöt eivät eroa välttämättä tavoista, joita Suomessa noudatettiin yleisesti vielä sata vuotta sitten. (romanit.fi) Romanikulttuurissa puhtauden- ja likaisuuden käsitteet ovat kulttuurin keskeisiä käsitteitä. Puhtauskäytäntöjen toteuttamisessa on kyse romani-identiteetin ilmaisusta (moty.fi).

Puhtautta romanikulttuurissa voidaan kutsua rituaaliseksi puhtaudeksi. Rituaalinen puhtaus voidaan assosoida pyhään ja päinvastoin likainen ja epäpuhdas voidaan yhdistää saastaisuuteen (Douglas, 2000). Molemmat korostavat lian ja puhtauden symbolisia ominaisuuksia. Romanikulttuurissa ihmisvartalo jaotellaan puhtaaseen yläosaan ja likaiseen alaosaan, ja vaatteissa tulee esille myös alusvaatteet ja uloimmat vaatteet. Alusvaatteet ovat aina likaisia, pestyinkin ne ovat pesty epäpuhdas asia. Romanit käyttävät tästä termiä "vesipuhdas". Puhdas ja likainen pyritään aina pitämään erossa toisistaan, koska kerran likaantunutta asiaa ei voi saada enää puhtaaksi. Se siirtyy rituaalisen epäpuhtauden kategoriaan. Antropologisissa teksteissä ilmauksen likainen sijasta puhutaan epäpuhtaasta. Romanit itse kuitenkin käyttävät sanaa likainen. Romaneille käsitteet puhdas ja puhtaus ovat fyysistä puhtautta ja siisteyttä, mutta ne liitetään myös henkiseen puhtauteen, siveellisyyteen ja kunniallisuuteen. (Viljanen, 2007)

Länsimaisessa kulttuurissa vaatteiden kerroksellisuuden järjestelmä erottaa vaatekappaleita päivittäisesti pestäviin, usein pestäviin ja harvemmin pestäviin vaatteisiin. Käytännössä toisia vaatteita pestään useammin kuin toisia. Romanikulttuurissa puhtaudella on laajempi kulttuurillinen merkitys, mutta kaikissa kulttuureissa on havaittavissa kategorisointia, joka vaikuttaa puhtauden käsittämiseen ja toteuttamiseen.

Shove (2003) tuo esille Unileverin teettämän haastattelun, jossa pyrittiin selvittämään syitä vaatteiden pesemiseen. Haastattelujen pohjalta selvisi, että suurin osa ihmisistä haluaa pestä alusvaatteensa joka päivä. Osa haastateltavista mielsi t-paidan alusvaatteeksi, ja sen peseminen päivittäin oli myös tärkeää, kun taas osa haastateltavista luokitteli t-paidan muiden vaatteiden kategoriaan ja pyrki käyttämään samaa t-paitaa uudestaan, jos se ei ollut näkyvästi likainen tai sii-

nä ei ollut hajuja. Haastateltavista yksi määritteli, että pyrkii pesemään vaatteet, jotka ovat lähimpänä ihoa jokaisen käytön jälkeen. Hän kertoi, että suurin syy on hajut, joita vaate ottaa itseensä kehosta. Haastatteluissa tuli myös esille, että jotkut erottelevat myös farkut muista housuista ja että vaikka pyjama on vasten ihoa, sitä ei pestä jokaisen käytön jälkeen. (Shove, 2003) Vaatteiden luokittelun roolia pesemisessä tuo esille se, että jos t-paita mielletään alusvaatteeksi, se kuuluu kategoriaan, jossa päivittäinen pesu on tärkeää, jos se mielletään välikerrokseksi, se voidaan pukea päälle useamman kerran, kunhan siinä ei ole näkyvää likaa tai hajuja. Kullakin yksilöllä on oma näkemyksensä järjestelmän ja standardien tasosta omassa arjessaan.

3.2 Miksi vaatetta pestään?

1200-luvulla vartaloita ei puhdistettu suoraan vedellä, vaan alusvaatteiden rooli oli puhdistaa kehoa. Alusvaatteiden ajateltiin olevan kuin sieniiä, jotka imevät kehon epäpuhtaudet itseensä. Vaatteiden puhtaus ilmensi suoraan vartalon puhtautta. Myöhemmin pukeutuminen muuttui niin, että alla olevan kerroksen hihansuut ja kaulukset tulivat esille ulompien vaatteiden alta ja alusvaatteiden sosiaalinen ja moraalinen rooli korostui. (Vigarello, 1988) Shove kertoo, että 1200-luvulla vaatteiden peseminen liittyi juuri puhtauden tuntemiseen ja kokemiseen. Puhtaiden vaatteiden uskottiin elvyttävän vartaloita. Shove (2003) nostaa tämän esimerkin esille ja vertaa sitä nykypäivän vaatteiden puhtauden, pesemisen ja huollon merkitykseen. Hän tuo myös esille pesuainemainokset, joissa korostetaan puhtauden tuomia tuntemuksia. Shoven (Mt.) mukaan vaatteiden huollon taustalla on usein puhtauden tuomat tuntemukset. Toisena syynä Shove (2003) esittelee sosiaaliset syyt perusteena vaatteiden puhtaanapidolle. Näkyvästi puhtaalla paidalla ei ole tänä päivänä samanlaista merkitystä kehollisen puhtauden symbolina, mutta puhtaat vaatteet viestivät edelleen kunnollisuudesta, säädylisyydestä ja moraalista. Syynä ei kuitenkaan ole, että vaatteet pitävät vartalot puhtaina vaan yksinkertaisesti syy on, että vaatteiden puhtaus on tärkeää. Pyykkäämistä esitetään yhä enemmän toimintana, joka palauttaa vaatteet kuntoon sen jälkeen, kun ne ovat altistuneet vartalon tuottamiin eritteisiin kuten hikeen. Saito (2010) puhuu tästä ilmiöstä käsitteen ”optimaalinen tila” (optimal stage) kautta. Hän kertoo, että kaikella materiaalilla on olemassa optimaalinen tila. Ihminen on keski-ikäisenä optimaalisessa tilassa, koska sen ei enää varsinaisesti katsota kasvavan ja se ei ole kuitenkaan alkanut näyttää fyysisiä merkkejä ikääntymisestä. Kauneusoperaatiot, joilla pyritään häivyttämään ryppyjä ovat myös esimerkki

pyrkimyksestä takaisin optimaaliseen tilaan. Saito (Mt.) kuvailee, että kaiken järjestämisen syynä on pyrkimys palauttaa esine tai materia mahdollisimman lähelle optimaalista tilaa.

Minkälainen on vaatteiden puhtauden optimaalinen tila? Douglas (2000) kertoo, että puhtautta voidaan määrittää lian poissaololla. Absoluuttista likaa ei kuitenkaan ole olemassa vaan likaa on ainoastaan paikoissa, joissa on olemassa oleva järjestys ja lopulta lika syntyy katsojan mielessä. Lika määritellään usein sosiaalisen järjestyksen kautta. Mikään esine tai asia ei ole itsessään likainen, vaan lika on jotakin joka on määritelty yhteiskunnassa yleisen ymmärryksen mukaisesti. Lika on ainetta väärässä paikassa, lika on epäjärjestystä; ruoka ei ole likaa lautasella, mutta vaatteella se on likatahra. Tämä Douglasin (Mt.) sosiaaliantropologin teoria perustuu siihen, että ihmiselle on tyypillistä nähdä maailma kategorioiden kautta. Lika on ainetta väärässä paikassa ja pohjimmiltaan epäjärjestystä. Lika tuo esille sen, että on olemassa järjestys, jossa se lika voidaan havaita epäjärjestykseksi. Lika onkin systemaattisen järjestämisen ja luokittelun sivutuote. Toiminnan, joka pyrkii palauttamaan tai ylläpitämään järjestystä, voidaan katsoa olevan myös sosiaalinen rituaali. (Mt.)

Likaa on olemassa ainoastaan paikoissa, joissa on olemassa järjestelmä. Lika on systemaattisen järjestämisen ja luokittelun oheistuote, joka syntyy, kun tähän järjestämiseen sisältyy sopimattomien elementtien hyljeksiminen.

(Douglas, 2000)

Pesemisen perusteluita voidaan katsoa pyrkimyksenä tuottaa puhtautta eli päästä eroon liasta. Mutta mistä lika tulee, miten vaatteet likaantuvat? Vaatteet voivat likaantua joko ulkopuolelta tulevasta liasta tai vartalosta tulevasta liasta tai hajuista. Vaatteita kuitenkin pestään myös, ilman että ne ovat näkyvästi tahraisia tai haisevia, yksinkertaisesti siitä syystä, että "juuri pesty" vaate tuntuu ja näyttää hyvältä (Shove, 2003). Käytännössä se, mikä näyttää hyvältä ulospäin,

tuntuu myös hyvältä sisälle päin. Juuri pestyjen vaatteiden arvostaminen vaikuttaakin osoittavan, että se on arvo itsessään ja syy pyykkämiselle. Farkkuja saatetaan pestä, koska halutaan eroon polvipusseista tai vastaavista käytön jäljistä. Puhtaat ja juuri pestyt vaatteet näyttävät paremmalta kuin käytetyt. Kertaalleen käytetyt vaatteet saattavat tehdä koko ulkonäöstä ja pukeutumisesta epäsiistimpää. Shove (2003) selvittää, että vaatteita pestään koko ajan enemmän ja enemmän, mutta yksiselitteistä syytä on vaikea löytää.

Vaatteiden pesemistä ohjeistaa kulttuurinen vaatteita luokitteleva järjestelmä, joka erottaa ulkovaatteet, sisävaatteet, alusvaatteet, työvaatteet jne. Se antaa suuntaa jokaisen henkilökohtaiselle ymmärrykselle siitä, kuinka puhdas kunkin vaatteen oletetaan olevan. Puhtauden käsittämistä voidaan myös selittää tuntemuksien kautta. Miltä puhtaus tuntuu? Vastapestyjen vaatteiden tuoksu, tuntu ja se, että niistä tulee raikas ja puhdas olo. Joskus aiemmin puhtaus oli rikkaiden luksusta, mutta nykyään puhtauden katsotaan olevan osa peruselintason ylläpitoa. Puhtaudessa voi kuitenkin edelleen nähdä olevan ripauksen luksuksen tunnetta. Kiireistä elämää viettäville ihmisillä on toki mahdollisuus puhtaisiin vaatteisiin, mutta aikaa vaatteiden pesemiseen ja huoltamiseen jää vähän. Kiireisen arjen keskellä juuri pestyt vaatteet tai lakanat voivat tehdä hetkestä nautinnollisemman ja tuntua jopa luksukselta. Juuri pestyjen vaatteiden tai sänkyvaatteiden erityinen tunne ei kuitenkaan kestä kauaa.

3.3 Optimaalinen tila

Minkälainen on suhtautuminen vaatteen siisteyttä kohtaan, minkälainen vaate on niin likainen, että se tulee pestä tai minkälainen vaate on niin kulunut, että se heitetään pois? Vaatteen ja ihmisen suhdetta voisi myös verrata esimerkiksi suhtautumiseen ihmisen ikääntymisen merkkeihin. Otetaanko rypyt ja elämän tuomat jäljet vastaan kunnioituksella ihmistä ja elämää kohtaan vai pyritäänkö ne sivuuttamaan keskittymällä nuoruuden tuomaan kauneuteen? Miten käytön jälkiin vaatteessa suhtaudutaan? Onko vanha tai kulunut aina rumaa? Täytyykö kulunut heittää pois? Vai voiko vaate patinoitua niin, että elämisen jäljet toisivat lisäarvoa vaatteelle?

Ajatusta vanhuudesta ja ikääntymisen merkeistä voisi verrata Douglasin (2000) määritelmään liasta. Yleisesti kulttuurissamme ikääntymiseen suhtaudutaan negatiivisesti. Iäkkäämmille ihmisille työnsaanti on paljon haastavampaa, kuin op-

timaalisessa iässä oleville. Vanhukset sijoitetaan laitoksiin ja kaupungit tuntuvat olevan suunniteltu lähtökohtaisesti nuoria varten. Ryppyjä peitetään, hävetään ja jopa poistetaan kirurgian keinoin. Douglas (Mt.) kertoo, että ihmisille on tyypillistä suhtautua likaan kolmella eri tavalla. Voidaan ikään kuin ohittaa tapahtuma, kuin sitä ei olisi huomattukaan. Lika voidaan myös tuomita, jolloin sitä ei hyväksytä ja sille asialle pyritään tekemään jotain. Kolmas suhtautumistapa on muokata normeja niin, että kyseisestä liasta tuleekin sallittua.

Vaatteiden hankinta tehdään niiden ominaisuuksien perusteella, jotka ovat havaittavissa vaatteessa ostohetkellä. On luonnollista, että vaatteen halutaan säilyttävän sen fyysiset ominaisuudet mahdollisimman hyvin. Estetiikka ohjaa ihmistä pyrkimään säilyttää vaatteen ominaisuudet sellaisina, kuin ne ovat optimaalisessa tilassa (Saito, 2010). Vaatteen optimaalinen tila on useimmiten se, millainen vaate on, kun se hankitaan kaupasta. Uusi vaate on siisti eikä siinä ole näkyviä käytön jälkiä. Vaate voidaan poistaa käytöstä myös, koska siihen on kylästyttetty ja kaivataan jotain uutta (Fletcher, 2008).

McCracken (1990) selvittää, että kulutusyhteiskunnan alun voidaan katsoa syntyneen 1700-luvulla, kun vaatteiden ja huonekalujen uutuusarvo päihitti ajan patinan. Patina toimi statussymbolin kaltaisesti, ja esineet kantoivat mukanaan historiaa sukupolvelta toiselle, ja ikä vain lisäsi arvoa. Patinan tilalle tullut muotisysteemi taas suosii uusia vaatetustyylejä tai kodinsistustustyylejä ja lataa ne kulttuurisilla merkityksillä ja käyttää tyylejä uusien kaupallisten tuotteiden arvon rakennusaineena. Tämä on yksinkertainen tapa selittää, kuinka muotisysteemi luo uusia merkityksiä esineelle. Patina on materiaalsen kulttuurin symbolista ja fyysistä omaisuutta. Patina näkyy pieninä muutoksina esineen pinnassa, mutta sen symbolinen merkitys voi olla paljon suurempi. Pelkät pinnan ominaisuudet eivät tee patinasta patinaa, vaan patinoituneen esineen juuret ja historia tekee siitä arvokkaan. Ennen 1700-lukua se saattoi viestiä yläluokkaisen henkilön perhetaustasta ja siitä, kuinka tyyli ja maku ovat kulkeneet suvussa jo kauan. (Mt.) Patina voi ilmetä kulumisena, vaatteen muokkaantumisena kehon mukaiseksi, haalistuneina väreinä ja monina sellaisina asioina, joita vaatteeseen ei tyypillisesti haluta.

Siisteyden estetiikalla on erilaisia piirteitä eri kulttuureissa sekä eri tuotteiden ja kontekstien kohdalla. Kulutuskulttuurissa esineiden fyysiseen ikääntymisen jälkiin suhtaudutaan usein negatiivisesti mutta ei kuitenkaan aina. Farkuissa ja nahkatuotteissa siisteyden estetiikkaan suhtaudutaan joskus päinvastaisesti. Niitä arvostetaan jopa enemmän, kun ne ovat kuluneita ja muokkaantuneet henkilön vartalon ja käytön mukaiseksi. Materiaalina niitä voisi tässä kontekstissa verrata puuhun. Puupintojen kulumisen ja tummuminen voidaan nähdä kauniina ja viehättävänä elementtinä, kun taas harvemmin kulunut muovi nähdään kau-

8. 1990-luvulla valkoiset paidat olivat muodissa monella eri tapaa. Kuvassa Kate Moss esiintyy Vogue:n artikkelissa Calvin Kleinin maalatuissa farkuissa ja valkoisessa huolimattomasti puetussa paidassa.

niina. Tätä selittää myös Saiton (2010) teoria optimaalisesta tilasta. Hän kirjoittaa, että kaikelle materiaalille on olemassa optimaalinen tila. Vaatetuksen kulttuuriin on muodostunut syystä tai toisesta vaatekappaleita tai materiaaleja, joiden optimaalinen tila on huomattavasti erilainen kuin muiden esimerkiksi farkun ja nahan. Vaatteen optimaalinen tila voi myös muuttua, kun vaatteen käyttötarkoitusta muutetaan. Vaatteet, jotka eivät enää ole tarpeeksi siistejä jokapäiväiseen pukeutumiseen voidaan siirtää esimerkiksi mökkikäyttöön mökkivaatteiksi.

Siellä ne saavat uuden optimaalisen tilan. Tämän jälkeen niistä voidaan tehdä siivouksratteja tai käyttää vaikkapa askarteluun.

Vaatteen siisteys ja puhtaus toimivat pukeutumisessa myös ilmaisullisessa roolissa (Kuva 8.). Pukeutumisen ilmeeseen vaikuttaa myös se, millaisessa kunnossa vaate on; onko se ryppyinen, nuhjuinen, juuri pestyn näköinen tai jotain muuta. Joskus taas halutaan käyttää tarkoituksella nukkaavia, risoja tai ryppeisiä vaatteita. Pukeutumisen siisteys, epäsiisteys ja puhtaus ovat kaikki osana tekemään pukeutumisen ilmeestä juuri sellaisen kuin se on. Jonkin vaateen viehätysvoimaan voi kuulua sen ryppyinen ominaisuus. Tällaista ominaisuutta voidaan käyttää suunnitteluelementtinä, tai se voi olla vaateen käyttäjän oma valinta. Tällaiset ominaisuudet muodostavat elementin, jolla asun tyyliä hallitaan arjessa. Taitavasti ja osuvasti käytettynä ryppyinen vaate voi viestiä parhaimmillaan rennosta huolettomuudesta ja luoda asuun halutun käyttäjänsä persoonaa ilmaisevat kerroksen.

Estetiikka on peritty ja opittu sisään rakentunut systeemi, jonka läpi maailmaa katsotaan. Estetiikka kertoo, mikä on kaunista ja mikä ei. Eri kulttuureissa suhtautuminen esineiden ulkoiseen siisteyteen voi olla rakentunut eri tavalla, kuten keskiajalla esineiden pintojen kulumisen nähtiin arvokkaana patinana ja nykyisessä kulutuskulttuurissa taas vaatteita pyritään säilyttämään siisteinä. Suhtautuminen esineiden ulkoiseen siisteyteen riippuu siitä, kuinka optimaalinen tila käsitetään, mikä on kaunista tai haluttua. Patinan historia osoittaa, että esineen ulkoinen siisteys tai epäsiisteys on latautunut kulttuurisilla merkityksillä ja ne ovat liittyneinä tiukasti ihmisen ja esineen keskinäiseen suhteeseen. Myös farkku ja nahka esimerkkeinä osoittavat, että länsimaisessa estetiikassa ja vaatetuksen kulttuurissa on olemassa samaan aikaan erilaisia esteettisyyden konsepteja.

3.4 Valkoisen vaateen tarina

Ihmiselle on tyypillistä katsoa maailmaa erilaisien järjestelmien avulla. Vaatteiden kerroksellisuus on vaatteita erotteleva ja määrittelevä systeemi. Se, että alusvaatteet on hyvä pestä useammin kuin muut vaatteet, on esimerkki järjestyksen ja sen toteuttamisen olemassaolosta. Georges Vigarello (1988) esittää, että vaatteiden kerroksellisuus, joka erottaa alusvaatteet muista vaatteista on peräisin 1200-luvulta. Pellavainen aluspaita oli niin sanotusti toinen iho, joka suojasi kehoa ympäristön epäpuhtauksilta ja samalla suojasi muita vaatteita kehon eritteiltä, kuten hietä. Aluspaidan roolin ajateltiin olevan kuin sienin, joka imee itseensä kehon epäpuhtaudet ja pitää kehon puhtaana. Alusvaatteet asettuivat

sosiaalisesti anonyymin kehon ja sosiaalisesti merkittävien näkyvien vaatteiden väliin luoden niin sanotun suojaavan toisen ihon. 1500-luvun kuluessa alempien kerrosten kaulukset ja hihansuut tulivat näkyviksi puvun alta ja ihoa läsnä olevien vaatteiden näkyminen toi julkiseksi jotain, mikä oli aiemmin ollut hyvin intiimiä ja salaista. Ihoa lähellä olevien vaatteiden puhtaus ja valkoisuus nousi huomion keskipisteeksi. Etenkin rikas yläluokka otti tämän uuden tyylin haltuunsa ja 1500-luvun loppua kohden alkoi yhä enemmän korostaa hohtavaa valkoisuutta ja käyttää herkkiä, ohuita materiaaleja symbolina kehonsa puhtaudesta. (Mt.) Tämän muutoksen myötä ei valkoisissa puhtaissa vaatteissa ollut kyse enää pelkästään ulkoisista seikoista vaan myös vallasta ja voimasta, jolla yläluokka kykeni erottautumaan joukosta.

Valkoinen väri symboloi edelleen puhtautta vaatetuksessa. Miesten valkoisesta kauluspaidasta on tullut pysyvä osa miesten vaatetusta. Englanninkielinen termi "white-collar worker" kuvastaa johtavassa asemassa tai toimistotyössä olevaa henkilöä. Termi "blue-collar worker" taas kuvastaa manuaalista työtä tekevää henkilöä (Paterson, 2005). Siisti ja puhdas valkoinen kauluspaita edustaa kontrollia ja kunnioitusta tilannetta tai muita ihmisiä kohtaan. Valkoisella kauluspaidalla yhdistettynä muodolliseen pukuun voi edelleen olla joissakin tilanteissa hierarkkinen rooli.

Valkoinen väri yhdistetään myös usein puhtauteen, ja sen merkitys voi myös liittyä hyvyyteen ja juhluuteen. Ei ole sattumaa, että länsimaissa sekä morsiamet että vauvat pukeutuvat valkoiseen peittävään pukuun. Worsley (2009) kertoo länsimaisen valkoisen morsiuspuvun historiasta. Hän mainitsee, että muinaisessa Kreikassa valkoinen morsiuspuku symboloi iloa ja puhtautta ja keskiajalla valkoista pukua käytettiin merkinä neitseydestä. Kuningatar Victoria pukeutui vuonna 1840 valkoiseen häähäpukuun, sen sijaan että olisi pukeutunut ajalle tyypilliseen hopean, harmaan tai mustan värisen pukuun.

Valkoinen väri oli kallis ja vaikeasti tavoitettava, ja ainoastaan rikkaat saattoivat hankkia valkoisen häähäpuvun. (Mt.) Myös lääkärit pukeutuvat valkoiseen asuun, mikä osoittaa, että myös ammateissa, joissa halutaan korostaa tarkkaa hygieniaa, pukeudutaan valkoiseen.

- ▲ 9. Kuningatar Viktoria meni naimisiin valkoisessa häähäpuvussa vuonna 1840 ja oli tiettävästi ensimmäinen, joka käytti valkoista häähäpukua.

10. Venemestarin likaantunut paita Alisa NÄrväsen opinnäytteestä.

Valkoisen värin arvokkuutta korostaa sen ominaisuus likaantua herkästi, ja valkoisen vaatteiden käyttö edellyttääkin käyttäjältään huolellista käytöstä. Alisa Närvänen (2013) pohti opinnäytteessään ”Paidat 1-5” vaatteiden merkitystä. Taidepainotteisessa projektissaan hän luovutti viisi identtistä valkoista paitaa eri kohteisiin erilaisiin käyttötarkoituksiin ja pohti paidan merkitystä. Yhden paidan hän antoi venemestarin käyttöön työmaalle. Kokeilun lopputuloksena hän huomasi, että vaate muokkaa ihmisen käytöstä ja ihmisen käytös taas vastaavasti muokkaa vaatetta. Puhtaan valkeassa paidassa työskennellessään venemestari alkoi automaattisesti toimia varoen, jottei paita likaantuisi. Lopulta vaate kuitenkin alkoi likaantua ja alkoi yhä enemmän muistuttaa ympärillä olevaa ympäristöä.

Valkoisen vaatteiden viehätys tai symbolinen merkitys menettää voimansa, jos vaate likaantuu. Valkoisessa paidassa näkyy hien pinttymät ja muut tahrat, joita ei värillisissä tai kirjavissa vaatteissa edes huomaa. Minkään muun värisellä vaatteella ei ole samanlaista vaikutusta kuin puhtaalla valkoisella vaatteella. Puhtauden voi tuntea, ja samalla se saattaa jopa vaikuttaa omaan käyttäytymiseen.

3.5 Puhtaat linjat

Thomas Leddy (1995) esittelee käsitteen ”arjen esteettiset pinnan ominaisuudet” (everyday surface aesthetic qualities), jolla hän tarkoittaa pintojen ominaisuuksia, jotka eivät merkittävästi vaikuta itse esineen muotoon tai materiaaliin. Ne voivat olla fyysisiä ominaisuuksia tai esineessä olevia muunlaisia ominaisuuksia, jotka pystytään erottamaan esineen muodosta tai materiasta. Ominaisuuksilla kuten ”puhdas”, ”sotkuinen” on arjen esteettisinä pinnan ominaisuuksina kirjaimellinen merkitys. Puhdas on jotakin jossa ei ole likaa, ja sotkuinen rikkoo olemassa olevaa järjestystä. Puhuttaessa taiteesta näitä samoja sanoja käytetään metaforisesti. Visuaalisen taiteen maailmassa voidaan puhua puhtaista linjoista, likaisesta väristä tai siististä rakenteesta. Puhtaat linjat voivat olla metaforisesti puhtaita, mutta ne voivat olla myös samaan aikaan kirjaimellisesti likaisia, esimerkiksi kun ne ovat peittyneitä pölyyn. (Mt.) Vaatemalliston tai vaatebrändin puhdas ilme, vaatteiden tai leikkauksien puhtaat linjat tarkoittavat siis minimalistista estetiikkaa. Puhtaiden linjojen kauneutta voidaan arvostaa niiden hiljaisuuden ja yksinkertaisuuden vuoksi. Ne on riisuttu kaikesta turhasta ja vain oleellisin on jäljellä.

Calvin Klein kuvailee itse suunnitteluestetiikkaansa sanoin moderni, hienostunut, minimalistinen, seksikäs ja puhdas. Calvin Klein tuli tunnetuksi alun perin konstailemattomalla tyyllillään. Myöhemmin 1980-luvulla Calvin Kleinin alusvaatteet ja farkkumerkki jatkoivat samaa tyyliä, tosin hieman uudella mainonnalla. (Polan, 2009) Puhtauden estetiikkaa voi nähdä Calvin Kleinin mallistoissa, mutta myös koko brändin imagoa voi kuvailla puhtaaksi, moderniksi ja minimalistiseksi. Usein puhdaslinjaisuus liitetään vaatteessa juuri moderniuuteen tai minimalistisuuteen.

Vaateketju COSin mallistoissa voi myös nähdä puhdaslinjaisia leikkauksia, joissa modernia silti klassista otetta vaatesuunnitteluun. COS-brändin imagoa voi luonnehtia sanoilla minimalistinen, puhdas ja käytännöllinen. COSin mallistoissa voi usein nähdä myös elementtejä urheiluvaatetuksen yksityiskohdista. Urheiluvästeille on tyypillistä panostaa täyteen toiminnallisuuteen. COSin suunnittelufilosofiaa voi myös verrata modernille arkkitehtuurille ja muotoilulle tyypilliseen ajatteluun "muoto seuraa käyttötarkoitusta".

Molempia yhdistää riisuttu estetiikka. COS teki vuonna 2014 installaation Milanon design-viikolla yhteistyössä japanilaisen muotoilutoimisto Nendon kanssa. Installaatio oli yhdistelmä japanilaista minimalismia ja skandinaavista yksinkertaisuutta. Konseptina oli: "kuvittele uudelleen minkälainen on arki ja koe '!' hetki. ("re-imagining the everyday to create a small '!' moment.") Installaatio on japanilaisen minimalistisuuden ja skandinaavisen yksinkertaisuuden fuusio. (trendtablet.com). Skandinaavinen muoti tai tyyli on tunnettu maailmalla tyylikkäänä, puhdaslinjaisena ja minimalistisena. Ruotsalainen valmisvaatemerkki Filippa K:n mallistoissa tulee myös esille puhdaslinjaisuus, tarkoituksenmukaisuus ja konstailematon tyylikkyys. Filippa K:n perustivat Filippa Knutsson ja Patrik Kihlborg vuonna 1994, ja heidän visionsa oli tehdä yksinkertaisia, puhdaslinjaisia ja käytännöllisiä vaatteita (Filippa K: Social report).

Pukeutumisessa puhdaslinjaisuus on tyyliä, se kertoo käyttäjän mieltymyksestä harmoniaan ja järjestykseen. Ainakin luovalla alalla työskentelevät ihmiset kokevat usein tarvetta siivota työtila tai järjestää koti ennen uuden projektin alkua. Järjestäminen antaa tilaa uusille ideoille ja ajatuksille. Samalla tapaa puhtaat linjat pukeutumisessa voi tuoda rauhaa, harmoniaa, selkeyttä ja varmuutta pukeutujalle itselleen.

To say that something can be neatened or cleaned
implies that there is something underlying that is
worthy of neatening/cleaning.

(Leddy, 1995)

11. Kate Moss poseeraa Calvin Kleinin alusvaatemainoksessa vuonna 1993. ▲

12. Suvi Koponen COSin kamppanjan keulakuvana vuonna 2013. Kuvaajana Karim Sadli. ▼

13. Corbusierin suunnittelema vuonna 1931 valmistunut Villa Savoy edustaa modernia arkkitehtuuria. ►

◀ 14. COSin ja Nendon yhteistyössä toteuttama installaatio.

▶ 15. Ward Ivan Rafikin ottama Filippa K: on mainoskampanjakuva.

4. LOPPUPÄÄTELMÄT

Puhtautta on monenlaista. On olemassa fyysistä, symbolista, metaforista ja sosiaalista puhtautta. Vaatteiden pesemisen taustalla voisi yksinkertaisesti ajateltuna olevan pyrkimys toteuttaa fyysistä puhtautta eli päästä eroon fyysisestä liasta. Fyysinen lika voi olla tahroja tai hajuja. Vaatteiden puhtaana pitämisen taustalla on usein kuitenkin symbolista puhtauden toteuttamista. Vaate ei ole fyysisesti likainen, mutta sitä pestään silti. Pyritään toteuttamaan puhtauden konseptia, joka on jotakin muuta kuin fyysisen lian poistaminen. Tähän liittyy myös puhtauden tunteminen. Puhtaan vaatteen voi tuntea olevan puhdas. Toteuttamalla puhtautta ja siisteyttä pyritään pitämään asiat järjestyksessä. Ihmiselle on tärkeää toteuttaa järjestystä. Puhtauden konsepti on eri ihmisillä erilainen. Toisen haluavat, että heidän vaatteensa, vartalonsa ja hiuksensa ovat joka päivä ”juuri pestyjä”. Heille ”juuri pesty” tarkoittaa puhdasta. Toisille taas puhtaus tarkoittaa, etteivät vaatteet tai hiukset ole näkyvästi likaiset. Puhtaus ja siisteys ovat näin siis osa pukeutumisen arkipäiväistä ilmaisua. Niillä voidaan viestiä omasta persoonallisuudesta, arvoista ja ideaaleista.

Vaatteiden puhtaudella ja siisteydellä on myös sosiaalinen merkitys, jossa tulee esille moraali. Puhtauden ja siisteyden tärkeys on moniselitteinen asia. Toisaalta halutaan tuntea puhtaus, koska siitä tulee hyvä olo, mutta samaan aikaan moraalinen ulottuvuus vaikuttaa arkisiin pukeutumispäätöksiin. Puhtaudella ja siisteydellä on arkipäiväisessä pukeutumisessa tärkeä rooli. Vaatteiden suunnittelussa ja muotoilussa puhtaus tulee esille metaforisesti. Vaatteessa voi olla puhtaat linjat, leikkaukset tai värit. Metaforinen puhtaus ei niinkään liity puhtauden ylläpitämiseen, mutta voisiko kuitenkin ajatella, että puhdaslinjaisuus pukeutumisessa viestii henkilön estetiikasta ja halusta pyrkiä järjestykseen yksinkertaisella tarkoituksenmukaisella pukeutumisella?

Saiton (2010) esittelemä käsite *optimaalisen tila* sopii myös kuvaamaan puhtauden ja siisteyden tavoittelemista. Ihmiselle on tyypillistä pyrkiä ylläpitämään vaatteiden optimaalista tilaa. Optimaalinen tila on arjen estetiikan konsepti, joka selittää arkista käyttäytymistämme. Optimaalinen tila käsitteenä ei kuvaile esineen kuntoa suoraan, vaan optimaalinen tila riippuu kulttuurista, kohteesta ja kontekstista. Vaatteen pesemistä ja huoltoa voidaan selittää pyrkimyksellä ylläpitää vaatteiden optimaalista tilaa.

Opinnäytteessäni käsitellään optimaalisen tilan käsitettä pukeutumisen kontekstissa. Jokainen tavoittelee oman asunsa optimaalista tilaa. On se sitten siisti, epäsiisti, sotkuinen, puhdas tai jotain muuta. Pukeutumisen optimaalinen tila voi vaihdella pukukoodien mukaan tai henkilön halun mukaan ilmaista itseään.

5. PRODUKTIO

Produktio-osuutena esittelen mallistokonseptin, joka pohjautuu kirjalliseen tutkielmaani. Konseptin pohjalta olen suunnitellut ja valmistanut kahdeksan asukonaisuuden naistenvaatemalliston, johon kuuluu 17 vaatetta. Mallistokonsepti pohjautuu tutkielmaani puhtauden ja siisteyden merkityksestä pukeutumisessa.

Mallistokonseptin tarkoituksena on toimia vaatemerkin tavoin mallistolleni.

5.1 Mallistokonsepti

Optimaalinen tila -mallistokonseptin taustalla on ajatus siitä, että jokaisella on oma käsitys siitä mikä on optimaalinen tila heidän pukeutumisessaan. Konseptin ajatus on, että vaatteiden tulee olla sopivia moniin eri tilaisuuksiin ja että puhkaus ja siisteys voidaan ottaa osaksi niin vaatteiden suunnittelua kuin sitä, miten päivittäistä pukeutumista käytetään itsensä ilmaisuun.

Konseptin suunnittelufilosofiaan kuuluu suunnitella naisten vaatteita, jotka toimivat monissa erilaisissa tilaisuuksissa eli toteuttavat kontekstuaalisen joustavuuden konseptia. Ihmiset, jotka pitävät tällaisesta kontekstuaalisesta joustavuudesta arvostavat vaatteita, joita voi yhdistellä huolettomasti keskenään. Yksittäisiä vaatekappaleita voidaan myös yhdistää eri tavalla niin, että arjessa käytettävä vaate soveltuu juhlapukeutumiseen, kun se yhdistetään erilaiseen kokonaisuuteen tai asusta tehdään juhlavampi korujen tai asusteiden avulla. Tällaiset vaatteet jättävät tilaa pukeutumisen arkipäiväiselle luovuudelle ja ovat usein vaatekaapin suosikkeja ja niillä on potentiaalia tulla lempivaatteiksi. (Kaiser, 1997) Tässä konseptissa kontekstuaalinen joustavuus tulee esille tavoitteena suunnitella vaatteita, joita voidaan käyttää juhlavammassa tilaisuudessa tai yhtä lailla siistinä arkipukeutumisena. Malliston vaatteet ovat siistejä, mutta eivät liian virallisia, rentoja, mutta eivät niin rentoja, ettei niitä voisi pitää töissä tai juhlissa. Konseptissa on tärkeää, että vaatteet yhtä lailla tuntuvat kuin näyttävätkin hyvältä.

Pukeutumisen siisteys ja puhtaus ovat konseptin ytimessä. Nämä elementit tulevat esille myös malliston ideamaailmassa. Konsepti ei rakennu nopeasti tulevien ja menevien trendien varaan, vaan pyrkii vaatteiden puhdaslinjaisuudella ja konstailemattomuudella kohti ajatonta ilmettä. Tunnusomaista konseptille on käyttää mallistosuunnittelun visuaalisena inspiraationa puhtauden symboliikkaa ja käytännöllisiä yksityiskohtia. Tarkoituksenmukaisuus on olennaista. Yhtä lailla kuin takeissa ja housuissa on taskut, on myös hameessa tai mekossa hyvä olla taskut. Jatkoa ajatellen konsepti antaa mahdollisuuden käyttää puhtautta mallistosuunnittelun inspiraationa sen eri muodoissa. Teemaa on myös mahdollista käsitellä patinan, kulumisen tai eri kulttuurien tai aikakausien puhtauteen ja arjen estetiikkaan liittyvien ilmiöiden kautta.

Konsepti on suunnattu naiselle, joka panostaa tuotteisiin, jotka kestävät fyysisesti sekä esteettisesti useamman sesongin. Suurimman osan vaatteistaan hän ostaa valmisvaateketjuilta, jotka tarjoavat ajatonta tyyliä kuten Cos ja Filippa K. Hänen vaatekaapistaan löytyy klassista tyyliä, siniset perusfarkut, siistejä tenna-

“Evening dressing
now is all about
ease and comfort.
No one wants to fuss
anymore—with a
scooped-out back and
a small train, this dress
is glamorous, but it still
feels like a T-shirt”

—TODD OLDHAM

214

17. Iltafuku voi olla juhlallinen, mutta samaan aikaan tuntua siltä,
kuin käyttäisi mukavaa t-paitaa.

reita, laadukkaita nahkakorkokenkiä ja rentoja laadukkaita perusvaatteita. Hän ei korosta naisellisuuttaan, mutta ei myöskään pyri peittämään sitä. Hän omistaa muutaman laadukkaan nahkalaukun. Hänelle tyyli ja pukeutuminen merkitsevät itsensä arvostamista, eivät itsensä esiintuomista. Vaatteiden tulee toimia koko päivän ja huono istuvuus tai materiaalien epämukavuus eivät saa häiritä arkea. Vaikka hän ei säännöllisesti osta kansainvälisten muotitalojen tuotteita, hän pitää erityisesti Stella McCartneysta, Celinestä ja Calvin Kleinista. Hän saattaa olla parikymppinen uraansa aloitteleva nuori nainen tai yhtä lailla työssäkäyvä pienten lasten äiti tai eläkkeellä oleva itsestään huolehtiva varttuneempi nainen. Hän ei myöskään pidä ikää tärkeänä osana omaa identiteettiään. Hänelle tärkeää on, että arki on mukavaa. Hän ei elä odottaen seuraavaa päivää, vaan haluaa nauttia niin tästä hetkestä kuin seuraavastakin.

5.2 Malliston ideamaailma

Malliston ideamaailmassa käytän tutkielmassa esiin tulleita visuaalisia, sekä teoreettisia elementtejä. Mallisto rakentuu symbolisen puhtauden ja siisteyden elementeistä kuten; valkoisesta väristä, esiliinan muodosta, puhtaista linjoista, sekä muista tutkielmassa esiin tulleista elementeistä kuten prässeistä ja vekeistä, kerrospukeutumisesta ja upslaakeista. Mallistossa tulee esiin myös 90-luvulle tyypilliset alusvaatemaiset olkainmekot. Alusvaatemaisuudella pyrin ilmentämään vaatteiden kerroksellisuuden ja puhtauden konseptin välistä linkkiä. Puhtauden teema on ollut 90-luvulla laajemminkin esillä muodissa kerrospukeutumisen, esiliinamekkojen, kietaisuhameiden ja valkoisen värin muodossa.

Upslaakit tulevat mallistossa esille useammassa vaatteessa. Idea on myös lähtöisin pukeutumisen puhtauden historiasta. Edward VII oli ensimmäinen, jolla oli housuihin suunnitellut upslaakit. Tuohon aikaan miehille oli tyypillistä kääriä housun lahkeet lyhyemmiksi huonolla säällä. Puvut olivat tehty arvokkaasta materiaalista ja lahkeita pyrittiin suojelemaan sadekeleillä teiden kuralta. (parisiangentleman.co.uk) Suunnittelufilosofia suunnitella monikäyttöisiä rentoja vaatteita linkittyä myös 1930-1940 luvun käytännölliseen naiseen, joka pukeutui housupukuun.

Silittäminen on yksi keino ylläpitää optimaalista tilaa tai korostaa pukeutumisen siisteyttä tai vaihtoehtoisesti jättää vaate ryppyiseksi ja luoda tarkoituksella toisenlainen visuaalinen ilme. Pyrin korostamaan vaatteiden siisteyttä prässien avulla ja olen jatkanut prässihousujen ideaa myös paidoissa.

18. Näyttelijä Corinne Luchaire on pukeutunut ajalle tyypilliseen housupukuun Séeborgersin veljesten kuvasa vuodelta 1939.

20. Valkoiseen Balenciagan puseroon pukeutunut hienostunut nainen.

19. Claudia Schiffer Bettina Rheimsin ottamassa kuvassa 1990-luvulla.

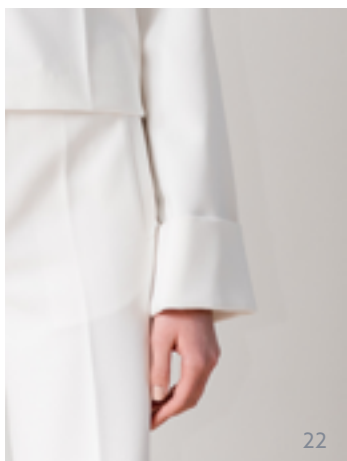
21. Märät hiukset ovat samalla puhtaat ja rosoiset.

Mekossa ja topissa olevien silitettyjen vekkien avulla pyrin tuomaan esille ihmisen pyrkimystä palauttaa vaate sen optimaaliseen tilaan. Mekon ja topin toisena suunnittelun lähtökohtana käytin esiliinaa. Pyrin tuomaan esiliinan ominaisuutta suojata etuosaa avoimen selän ja nyörien avulla. Käytin 90-luvun esiliinatrendiä ja kerrospukeutumista lähtökohtana asukokonaisuudessa, jossa on ryppyinen optisen valkoinen kietaisuhame housujen päällä. Mallistossa on paljon nyörejä, joiden avulla vaate solmitaan kiinni tai joiden avulla vaate asettuu päälle. Näiden nyörien tarkoituksena on tuoda esille esiliinamaisuutta. Valitsin nyöriin metalliset nyöripäät, joiden avulla pyrin tuomaan mallistoon klinisyyttä.

5.3 Materiaalit ja yksityiskohdat

Valkoinen väri tuo esiin puhtauden teemaa, mutta olen pyrkinyt myös tuomaan puhtautta esiin materiaalien avulla. Materiaaleja valitessani pidin mielessäni, millä vaatteiden leikkaukset tuntuvat käyttäjän näkökulmasta ja kuinka vaate asettuu päälle. Tavoitteena on luoda mukavuuden tunnetta myös materiaalien avulla. Mattapintaisten materiaalien avulla pyrin pitämään vaatteiden ilmeen rauhallisena ja siistinä. Käytin paljon aikaa sopivien materiaalien löytämiseen. Pyrin löytämään visuaalisesti ja myös käytön kannalta mahdollisimman toimivat materiaalit niillä resursseilla, joita minulla oli käyttäessä. Suurin osa materiaaleista on hankittu kankaiden vähittäismyyntikaupoista ja osa on tilattu Englannista.

Suurin osa malliston kankaista on vähäeleisiä kuvioimattomia kankaita. Niiden avulla pyrin säilyttämään malliston kokonaisilmeen puhtaana. Kaksinkertaisen silkkiharson avulla halusin tuoda mallistoon elävyyttä. Kaksinkertaisesta silkkiharsosta muodostuu moire-efekti, joka on illuusio kuvioinnista. (Kuva 20. ja 23.) Silkkiharsoa olen käyttänyt pitkässä spagettiolkainmekossa, kauluspaidassa ja a-linjaisessa hameessa. Kangasta on käytetty kolmella eri tavalla. Pitkässä mekossa silkikankaiden alla on tummanruskea vuorikangas, jonka avulla haluan korostaa kuviointia. Kauluspaidassa olen käyttänyt kaksinkertaista silkkiharsoa ilman vuoria, ja kauluksissa, kalvosimissa ja kaarrokkeessa käytin kangasta liimattuna yhteen. Kuvio jäähmettyy paikalleen liiman ansiosta. Kauluksissa ja rannekeissa olen käyttänyt leikattua raakareunaa. Materiaalit ovat hauraat ja teollisesti valmistettuna rakenteita tulisi harkita uudestaan. Pidin kuitenkin hauraasta ilmeestä, joten päätin valmistaa mallikappaleet tällä tekniikalla. A-linjainen hame on myös valmistettu liimaamalla kaksi kerrosta silkkiharsoa yhteen. Liimatun kankaan avulla pyrin luomaan herkän ja intiimin tunnelman, joka kuitenkin korostaa linjojen selkeyttä ja muotoa.

26. Luonnoksia ja sovituskuvia.

Ilahduin, kun löysin Englantilaisen Whaleysin kangasvalikoimasta erityisen tiiviin paperisen tuntuisen puuvillakankaan (Kuva 21.). Tästä kankaasta valmistin paitamekon, housut sekä kietaisuhameen. Kankaassa on juuri pestyn vaatteiden rapakka tuntu. Ihastuin myös kankaan rypistyvään paperiseen ominaisuuteen. Vaatte voidaan silittää tai sen rypistyvää ominaisuutta voidaan korostaa. Puuvillasta tehdyt vaatteet ovat huolettomia kesävaatteita, joissa ei ole vuorta. Valkoisen kankaan ominaisuuteen kuuluu läpikuultavuus. En näe sitä ongelmana, vaan osana valkoisen materiaalin viehätysvoimaa. Viimeistelin puuvillasta tehtyjen vaatteiden reunat alavaralla, joka kiinnittyy liimaharson avulla. Reunojen viimeistelyn avulla pyrin luomaan tarkkapiirtoisen kauniin kokonaisvaikutelman tuotteisiin.

Mallistossa käytin useammissa vaatteissa paksuhkoa kaksinkertaisesti kudottua kangasta, joka sisältää polyesteriä, viskoosia ja elastaania (Kuva 22.). Tästä kankaasta valmistin upslaakihousut, puseron, kietaisujakun, lyhyet housut ja takin. Materiaali ei kuulla läpi kovin paljon sen paksuuden ja tiiviin rakenteen vuoksi. Pidin myös kankaan tasaisesta pinnasta, siististä yleisilmeestä ja pehmeästä tuntuudesta. Pysin käyttämään hyväksi kankaan kaunista laskeutuvuutta ja sen kykyä tehdä vaatteiden muodosta kauniin pehmeä. Paita ja molemmat housut ovat vuorittomia, tällä pyrin lisäämään käytön huolettomuutta. Varsinkin housuissa vuori voi kevät- ja kesäkäytössä tuntua liian lämpimältä tai turhan kömpelöltä.

Prässien avulla pyrin jäsentämään vaatteiden ilmettä.

Vekitettyjen kappaleiden valmistamiseen valitsin polyesterikrepin. Sen avulla pääsin visuaalisesti lähinnä tavoittelemaani vaatteiden ilmeeseen. Materiaalina polyesteri pitää vekiit hyvin paikoillaan (Kuva 24.). Materiaalina polyesteri ei ollut ensimmäinen vaihtoehto, koska sille on tyypillistä olla hiostava käytössä. Sen ominaisuudet sopivat kuitenkin parhaiten näiden vekitettyjen kappaleiden valmistamiseen.

Valitsemani polyesterikreppi on tiiviisti kudottu ja siinä on miellyttävä tuntuma. Samaa kangasta on käytetty kietaisumekossa ja upslaakihelmaisessa topissa. Kangas toimii erityisen hyvin kietaisumekossa, jossa kankaan laskeutuva ominaisuus tulee esille. Vaatteiden käyttömukavuutta pyrin lisäämään vuorikankaan valinnalla. Vekitetyissä topissa ja mekossa; sekä kietaisumekossa on vuorina rayonista valmistettu kangas. Kankaassa on miellyttävä luonnollinen puuvillan tuntu, jonka avulla pyrin tuomaan vaatteelle lisää käyttömukavuutta.

Ensimmäisistä ideoista lähtien halusin valmistaa mallistoon poolokauluksia trikoopaitoja. Ajatuksena oli, että poolopaitoja käytetään mekkojen alla. Tämä idea tuli alun perin pukeutumisen kerroksellisuuden historiasta, siitä kuinka ihoa lähinnä olevien vaatteiden ajateltiin olevan kuin toinen iho. Sopivan materiaalin löytäminen oli haastavaa. Puuvillaneulokset eivät olleet vaih-

toehtona, koska halusin paitoihin sopivan tyylikkään naisellisen vaikutelman. Halusin, että paitoja voidaan käyttää arkena tai juhlassa. Löysin joitakin silkkitrikoovaihtoehtoja, mutta ne eivät väriltään sopineet mallistoon. Lopulta löysin silkkitrikoon, joka sopi visuaalisesti mallistoon (Kuva 25.). Neulos ei kuitenkaan ollut tarpeeksi joustavaa, että siitä olisi voitu valmistaa perinteinen istuvakauluksinen poolopaita. Perinteisen poolopaidan sijaan suunnittelin vaihtoehtoiset mallit, jotka voidaan valmistaa myös vähemmän joustavasta neuloksesta. Kaulukset tuin joustavalla tukikankaalla, jonka avulla pyrin tekemään paidan ilmeestä siistimmän ja tyylikkäämmän. Halusin tuoda vielä enemmän siistiä ja puhdasta ilmettä paitoihin, joten viimeistelin hihansuut ja helmat liimaharson avulla. Tämän valinnan tein halutun ulkonäön vuoksi, jos vaatteita valmistettaisiin myyntiin, tätä tekniikka tulisi kehittää valmistajan kanssa.

5.4 Kuvaukset

Malliston kuvien tavoitteena on tuoda esille mallistokonseptin teemaa puhtaudesta ja esittää mallisto ammattimaisesti. Päätin tehdä "look book" -tyyppiset kuvat, joissa koko malliston vaatteet näkyvät selvästi ja lisäksi editorial-tyyppiset kuvat. Sisällä otetuissa "look book" -tyyppisissä kuvissa tavoitteena on tuoda mallisto esiin puhtaalla konstailemattomalla tavalla. Kuvauksissa oli mukana kaksi valkoista rottaa, joiden avulla pyrin ilmentämään puhtaiden vaatteiden merkitystä. Kaupungeissa rottia pidetään yleisesti likaisena viemärin asukkaana, mutta kuitenkin valkoiseen pukuun puettuna rotasta tulee sosiaalisesti hyväksytympi.

Tämä tuo mielestäni konseptin ajatusta hyvin esiin.

Teimme myös valokuvaaja Matti Keski-Kohtamäen kanssa pienet editorial-kuvaukset, joissa käytimme vain osaa vaatteista. Käytimme hyväksi likaisuuden, puhtauden ja patinan teemaa. Kuvissa pyrimme myös tuomaan 90-luvun henkeä esille. Mallina kuvissa on Fondin Lotta Korkala, joka tuo mielestäni hyvin esiin tavoittelemiani henkeä. Aiomme jatkaa kuvasarjaa myöhemmin. Puhtauden ja siisteyden teema on herkullinen asetelma valokuville. Tulevien kuvien avulla aiomme tutkia ainakin vielä puhtauden kokemuksellisuutta.

5.5 Prosessi

Kokonaisuudessaan opinnäyteprosessi kesti reilun vuoden. Prosessi oli pitkä ja paikoitellen työ tuntui etenevän hitaasti ja raskaasti. Onneksi oli taas hetkiä, kun palaset loksahtelivat paikoilleen ja tekivät työstä palkitsevaa. Joskus tuntui, että näitä kirkkaita hetkiä sai odottaa kuukausikaupalla, mutta lopulta tehty työ alkoi palkita minua päivittäin. Tutkielman tekeminen, mallistokonseptin rakentaminen, kahdeksan asukokonaisuuden malliston suunnittelu ja valmistus muodostavat ison kokonaisuuden, jonka jokaiseen osa-alueen tulee paneutua huolella.

Ensimmäiset ohjaustapaamiset olivat ennen kesää. Käymäni keskustelut ohjaajieni Ritva Koskennurmi-Sivosen ja Pirjo Hirvosen kanssa lisäsivät uskoani aihevalintaani kohtaan. Sain molemmilta uusia näkökulmia katsoa aihettani. En kyseenalaistanut aihevalintaani missään vaiheessa prosessia. Suurin haaste oli rajata aihe: löytää sen ydin ja se mikä muodostaa konseptini. Alussa en ehkä ymmärtänyt, että kyse oli aiheen rajaamisesta enkä osannut lähestyä ohjaajiani tämän kysymyksen kanssa. Oli tärkeää löytää se, mitä itse ajattelen tästä aiheesta. Minulle oli tärkeää löytää omat oivallukseni aiheesta.

Rajaamisvaiheessa kirjoitin tekstiä paloittain. Oma näkökulmani vaihteli joskus päivittäin. Suurin haaste oli päästä etenemään kirjallisuuskatsauksesta suunnitteluvaiheeseen. Välillä tuntui, että olin vähän liiankin ankara itselleni, kun vain pidin pääni, että työn on edettävä tavalla tai toisella. Syksyllä minulla oli kirjallisen tutkielman aihio kasassa ja aloin tehdä paljon materiaalikokeiluja, luonnoksia, muotoilua nukan päälle, mutta se oleellisin kuitenkin vielä puuttui. Konsepti oli vielä huterä enkä keskittynyt tarpeeksi siihen, kenelle vaatteet on suunnattu. Kenen näen niitä käyttävän? En myöskään osannut päättää, puol-lanko puhtautta vai haluanko kyseenalaistaa sitä. Tämän vaihe oli konseptin rakennusvaihetta ja suunnitteluvaihetta, ja ne etenivät rinta rinnan koko syksyn ajan. Syksy oli etsintää ja aiheen rajausta, sekä oman näkemykseni ja koko työn tarkoituksen löytämistä itselleni.

Vuoden lopulla palaset alkoivat loksahtaa kohdilleen. Löysin työni etenemisen kannalta tärkeimmän työkalun ja se oli tehdä sitä, mikä tuntuu luonnollisesta ja oikealta itselleni. Vaatteiden muoto yksinkertaistui ja aloin miettiä paljon enemmän vaatteen käyttäjää ja sitä, mistä itse pidän visuaalisesti. Tammikuussa 2015 päätin, että työn nimeksi tulee optimaalinen tila. Se oli minulle tärkeä hetki, koska tuntui, etten osannut sanallistaa kaikkia ajatuksia ja ideoita. Aiemmin ajattelin,

että nimessä voisi tulla esille sana puhtaus. Se ei kuitenkaan ikinä tuntunut täysin oikealta. Halusin käsitellä puhtauden teemaa, mutta en niin, että itse puhtaus olisi pääasia. Nimen löytämisen myötä opinnäytteen päämäärä kirkastui.

Tammikuussa aloin tekemään varsinaisia protoja ja kaavoja. Minulla oli varattu na koulun henkilökuntaan kuuluvan Reetta Myllymäen ompeluapua tammikuun puolen välin jälkeen viisi päivää. Tässä vaiheessa minulla oli olemassa malliston runko ja suurin osa materiaaleista oli hankittuna. Tätä ennen olin saanut koulun kaavoittajalta Sari Kiviojalta kaksien housujen kaavat. Reetta ompeli kahdet housut ja yhden mekon. Osan yksityiskohdista viimeistelin itse, koska halusin odottaa muiden vaatteiden valmistumista ja katsoa vaatteita kokonaisuutena ennen varsinaista päätöstä reunojen viimeistyksistä. Muut vaatteet ompelin itse. Sarilta sain lisäksi kauluspaidan ja poolopaidan kaavat, joita muokkasin myöhemmin eri malleihin. Valmistusvaiheessa keskustelin mallistokokonaisuudesta ohjaajani Pirjo Hirvosen kanssa ja koin, että sain ohjauskeskusteluista varmuutta työskentelyyni.

Prosessi opetti minua kuuntelemaan rohkeasti omaa ääntäni, olla keskittymättä siihen mitä muut tekevät tai mitä luulen muiden odottavan minun tekevän. Tällaisen mallistokonseptin rakentaminen oli minulle uutta. Koin, että onnistuin tavoitteessani rakentaa mallistokonsepti tutkielman pohjalta. Tutkielman sisältö on mielenkiintoinen itselleni, mutta koen sen olevan kiinnostava myös muille alan ihmisille tai kenelle tahansa, joka pitää merkityksien pohtimisesta. Tulevaisuudessa aion kehittää erityisesti luonnosteluvaiheita ja kykyä kommunikoida keskeneräiset ideani muille. Tunnen, että olen löytänyt itselleni suunnittelufilosofian, jonka parissa aion jatkaa tavalla tai toisella vielä myöhemminkin.

OPTIMAALINEN TILA

27a-c. Suunnitteluprosessin
alussa etsin konseptin tunnelmaa
kuvakollaasin avulla.

6. LOPUKSI

Tärkeimmäksi tavoitteekseni itselleni muodostui löytää vaatteiden suunnittelemiselle syy ja pohja. Vaatteiden suunnittelu on ainakin minulle helpompaa, jos kehys on jo rakennettu valmiiksi. Tässä työssä tavoitteena oli juuri tuon kehyksen rakentaminen. Mallistokonseptin rakentaminen oli haastavaa, mutta onnistuin siinä mielestäni hyvin. Optimaalinen tila -konseptista tuli minulle henkilökohtaisesti tärkeä ja haluan jatkaa sen parissa jollakin tapaa myöhemminkin.

Olen tyytyväinen malliston kokonaisilmeeseen ja lopputulokseen. Varsinkin ottaen huomioon, kuinka haastavaa minulle oli löytää itselle oikea suunta. Suunnitteluprosessissa olisin voinut keskittyä vielä enemmän yksityiskohtien suunnitteluun ja viedä joidenkin vaatteiden ideaa vielä pidemmälle. Koen, että tämän prosessin myötä osaan nyt aiempaa paremmin jäsentää työskentelyäni ja asettaa sille tarkoituksenmukaiset tavoitteet.

Olen sovittanut kaikkia vaatteita itse enkä malta odottaa, että valmistan itselleni joitakin malliston kappaleita käyttöön. Erityisesti malliston mekot tuntuvat päällä

mukavilta ja samaan aikaan tyylikkäiltä. Ainakin minulle esimerkiksi mekko, jossa on moire-efekti, tuntuu päällä todella mukavalta. Se tuntuu sellaiselta, että haluaisin pukea sen työpaikalle, mutta se myös soveltuu moniin juhlatilaisuuksiin. Muidenkin vaatteiden kohdalla onnistuin mielestäni toteuttamaan ideaa pukeutumisen kontekstuaalisesta joustavuudesta. Malliston valmistusvaiheen lopulla ystäväni kommentoivat, että haluaisivat käyttää suunnittelemani vaatteita ja sovitussmallit pitivät siitä, miltä vaatteet tuntuivat päällä. Tämä oli minulle parasta mahdollista palautetta.

Kirjallisen tutkielman tavoitteena oli pohtia puhtauden ja siisteyden merkitystä eri näkökulmista. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen oli minulle avartava kokemus, koska löysin käsitteitä ja teoriaa, jotka pystyin liittämään omiin ajatuksiini. Samalla löysin puhtauden historian kautta esimerkkejä, jotka selittävät nykypukeutumisen elementtejä. Koin, että myös tämä lisäsi omaa kasvuani suunnittelijana ja auttoi minua näkemään asiat isommassa mittakaavassa. Opinnäytteen alkuvaiheessa keskityin enemmän puhtauden symbolisiin elementteihin ja ajattelin, että suunnittelun avulla voisin pyrkiä kyseenalaistamaan ihmisten jatkuvaa tarvetta puhtaudelle. Matkan varrella kuitenkin huomasin puhtauden toteuttamisen taustalla olevan halu. Puhtaus ei ole nykyään ensisijaisesti tarve tai pelko taudeista, vaan se tunne jota tavoitellaan. Pesuainemainokset ovat täynnä sanoja ja kuvia puhtauden kokemuksellisuudesta, se selittää, että ihmiset haluavat nimenomaan tuntea puhtauden. Vaatteiden peseminen ei selity pelkästään puhtauden tarpeella, vaan tärkeämpää on se, miltä puhtauteen pukeutuminen tuntuu ja se miltä siihen pukeutuminen tuntuu. Puhtaan valkoiseen asuun pukeutuminen ei ole koskaan sattumaa.

7. OPTIMAALINEN TILA -MALLISTO

8. LÄHTEET

- Douglas, M. (2000). *Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Entwistle, J. (2001). The Dressed body. Teoksessa Entwistle, J. & Wilson, E. (Toim.) *Body Dressing*. Oxford: Berg, 33-58.
- Entwistle, J., & Wilson, E. (2001). Introduction: *Body Dressing*. Oxford: Berg.
- Fletcher, K. (2008). *Sustainable Fashion and Clothing: Design journeys*. London: Earthscan.
- Flügel, J. C. (1967). *The Psychology of Clothes*. New York: AMS Press.
- Kaiser, S. B. (1997). *The Social Psychology of Clothing: Symbolic Appearances in Context*. New York: Fairchild
- Koskennurmi-Sivonen, R. (2012). Ihmiset pukeutuvat. Teoksessa R, Koskennurmi-Sivonen (Toim.) *Johdatuksia pukeutumisen tutkimukseen*. Tekstiilikulttuuriseuran julkaisuja 6. Helsinki: Tekstiilikulttuuriseura, 5-14.
- Leddy, T. (1995). Everyday surface aesthetic qualities: 'Neat,' 'Messy,' 'Clean,' 'Dirty'. *Journal Of Aesthetics & Art Criticism*, 53(3), 259.

Lönnqvist, B. (2008). *Vaatteiden valtapeli: näkymättömän kulttuurianatomia*. Helsinki: Schildts.

McCracken, G. D. (1990). *Culture and consumption: New approaches to the symbolic character of consumer goods and activities*. Indiana University Press.

Närvänen, A. (2013). *Paidat 1-5*. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Maisterin opinnäyte.

Paterson, I. (2005). *Dictionary of Colour : A Lexicon of the Language of Colour*. London, GBR: Thorogood. Viitattu 11.2.2015. <http://lib.aalto.fi/fi/Nelli-portaali,Ebrary>.

Polan, B. & Tredre, R. (2009). *The great fashion designers*. Oxford: Berg.

Ribeiro, A. (1986). *Dress and morality*. London: Batsford.

Saito, Y. (2010). *Everyday aesthetics*. New York: Oxford University Press.

Shove, E. (2003). *Comfort, cleanliness and convenience: The social organization of normality*. Oxford: Berg.

Sipilä, O. (2012). *Esiliina aikansa kehyksissä: Moniaikaista tekstiilikulttuuria ja representaatioita kodista, perheestä, puhtaudesta ja käsityöstä 1900- luvun alkupuolen Suomessa*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Vigarelli, G. (1988). *Concepts of cleanliness: Changing attitudes in France since the middle ages*. Cambridge: Cambridge University Press.

Viljanen, A.M; Hagert, T & Blomerus, S. (2007). *Kulttuurien kohtaaminen*. Duodecim 123, 458-466.

Worsley, H. (2009). *The White Wedding Dress*. London: Laurence King Publishing Ltd.

INTERNET-LÄHTEET

Filippa K. Social report. Viitattu 17.3.2015

<http://www.fairwear.org/ul/cms/fck-uploaded/documents/socialreports/2011/filippakSocialreport2011.pdf>

Huuto verkkosivuston keskustelupalsta. Viitattu 24.9.2014

http://www.meidanperhe.fi/keskustelu/766741/ketju/huuto_netin_siisteysstandardit_millainen_vaate_on

Kaksplus verkkosivuston keskustelupalsta. Viitattu 24.9.2014

<http://kaksplus.fi/keskustelu/plussalaiset/mitas-nyt/874340-millainen-kaytetty-vaate-mielestasi-siisti-huuto-net-asiaa/>

Romanit verkkosivusto. Viitattu 19.2.2015

<http://www.romanit.fi/opetus/tapakulttuuri/puhtaus-kaiken-a-ja-o/>

Moty projektin verkkosivusto. Viitattu 19.2.2015

<http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?id=719&kat=Kulttuurit&sid=778&sub=Romanikulttuurit&title=3249>

Parisian gentleman. Viitattu 17.12.2014

<http://parisiangentleman.co.uk/2013/07/24/a-second-look-at-trouser-turnups-cuffs/>

KUVALUETTELO

1–4. Mallistokuva: Matti Keski-Kohtamäki

5. Vogue Archive. Haettu 10.9.2014

The apron idea. (1950, Nov 01). *Vogue*, 116. <http://search.proquest.com/docview/879249976?accountid=27468>

6. Honnef, K; Koetzle H-M; Lux, S & Rüter, U. (2011). *F.C Gundlach: The photographic Work*. Göttingen: Steidl.

7. Mallistokuva: Matti Keski-Kohtamäki

8. Vogue archive. Haettu 23.3.2015

Schmid, W. (1993, Jul 01). Fashion: Shirt tales. *Vogue*, 183. <http://search.proquest.com/docview/879286794?accountid=27468>

9. Jane Austens world –verkkosivusto. Haettu 23.3.215
<https://janeaustensworld.files.wordpress.com/2008/11/victoriaalbert2.jpg>

10. Alisa Närvänen opinnäyte.
Närvänen, A. (2013) *Paidat 1-5*. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Maisterin opinnäyte.

11. Business insider. Haettu 23.3.215
<http://www.businessinsider.com/images-of-kate-moss-that-define-her-career-2012-11?IR=T#1990-kate-moss-signed-up-as-a-model-in-1988-but-got-her-first-big-break-in-1990-when-she-was-used-on-the-cover-of-the-face-an-influential-uk-style-magazine-1>

12. Arc street –verkkosivusto. Haettu 23.3.215
<http://www.arcstreet.com/article-cos-fall-winter-2013-campaign-photographed-by-karim-sadli-120678699.html>

13. Yvelines –verkkosivusto. Haettu 23.3.215
<http://www.yvelines.fr/fiche/la-villa-savoie-de-le-corbusier/>

14. Trend tablet –verkkosivusto. Haettu 23.3.215
<http://www.trendtablet.com/24537-the-white-shirt-milan2014/>

15. The wall –verkkosivusto. Haettu 23.3.215
<http://www.elin-kling.com/the-wall/filippa-k-ad-campaign-aw14/>

16. Prosessikuva: Zeno Legner

17. Vogue archive
White looks right. (1994, Feb 01). *Vogue*, 214. <http://search.proquest.com/docview/879309530?accountid=27468> (Haettu 23.3.215)

18. Aubenas, S., & Demange, X. (2007). *Elegance: The Seeberger Brothers and the Birth of Fashion Photography*. San Francisco: Chronicle Books.

19. de Beaupré, M., Baumet, S., & Poschardt, U. (2002). *Archeology of elegance, 1980-2000: 20 years of fashion photography*. London: Thames & Hudson

20. Vreeland, D., & Hemphill, C. (2010). *Allure*. San Francisco: Chronicle Books.

21. de Beaupré, M., Baumet, S., & Poschardt, U. (2002). *Archeology of elegance, 1980-2000: 20 years of fashion photography*. London: Thames & Hudson

22-27. Yksityiskohtakuvat: Matti Keski-Kohtamäki

28. Luonnoksia: Saija Hiltunen

29. Kollaasi

29a. Tumblr. Haettu 15.4.2014

<http://dumdiduh.tumblr.com/image/18073120067>

29b. Tumblr. Haettu 15.4.2014

<https://www.flickr.com/photos/bittbox/5430191626/in/faves-hangtightstudio/>

29c. Pinterest. Haettu 15.4.2014

<https://fi.pinterest.com/pin/460915343088651741/>

KIITOKSET

Pirjo Hirvonen
Ritva Koskennurmi-Sivonen
Reetta Myllymäki
Sari Kivioja
Matti Keski-Kohtamäki
Anc Ciechanowicz
Lotta Korkala – Fondi
Elisa Sakki
Vagabond Kamppi
Amerplast
Sowon Lee
Zeno Legner
Liisa Pesonen
Kaisa Korpua
Yuxi Ann
Cristina Simionescu
Jonatan
Anniina
Kati
Äiti ja Isä

MALLISTOKUVAT

Kuvaaja: Matti Keski-Kohtamäki
Meikki ja hiukset: Elisa Sakki
Malli: Lotta Korkala – Fondi

GRAAFINEN SUUNNITTELU

Anc Ciechanowicz